

RAPORT Z WIZYTACJI **(ocena programowa)**

dokonanej w dniach 8-9 czerwca 2015 roku na kierunku *finanse i rachunkowość* prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych na poziomie studiów I stopnia realizowanych w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych o profilu ogólnoakademickim w Instytucie Humanistyczno – Ekonomicznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:
przewodniczący: dr hab. Wiesław Ciechomski – członek PKA
członkowie: prof. dr hab. Magdalena Osińska– ekspert PKA
prof. dr hab. Grażyna Trzpiot – członek PKA
mgr Beata Sejdak – ekspert formalno- prawny PKA
Łukasz Pietrzykowski– ekspert PKA ds. studenckich

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku „*finanse i rachunkowość*” prowadzonym w Instytucie Humanistyczno–Ekonomicznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Polska Komisja Akredytacyjna po raz trzeci oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku w związku z upływem okresu obowiązywania oceny pozytywnej wyrażonej w Uchwale Prezydium PKA nr 363/2010 z dn. 29.04.2010 r. Informacje o rezultatach poprzednich wizytacji znajdują się w **Załączniku nr 3.**

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół Oceniający PKA poprzedził wizytację zapoznaniem się z Raportem Samooceny przekazanym przez władze Uczelni oraz raportami z dotychczasowych ocen jakości kształcenia. Wizytacja przebiegała zgodnie z ustalonym harmonogramem.

W trakcie wizytacji odbyły się spotkania z Władzami PWSZ oraz Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego, ze studentami, pracownikami, w tym nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia na ocenianym kierunku studiów, z interesariuszami zewnętrznymi oraz osobami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, z Samorządem Studentów, pracownikami Biura Karier. Przeprowadzono także hospitację zajęć oraz wizytację bazy dydaktycznej i socjalnej wykorzystywanej w realizacji procesu dydaktycznego. Ponadto dokonano analizy dokumentacji, potwierdzającej osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym prac etapowych i dyplomowych. Ekspersi Zespołu Oceniającego wielokrotnie wymieniali swoje uwagi, pozostały czas wykorzystywano na pracę własną. Przed końcem wizytacji dokonano wstępnych ocen poszczególnych kryteriów oceny programowej oraz sformułowano uwagi i zalecenia, o których Przewodniczący Zespołu poinformował władze Uczelni oraz Instytutu na spotkaniu podsumowującym.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Załącznik nr 3 Informacje o wynikach poprzedniej oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

1.1).

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach utworzona została na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 czerwca 2005 roku (Dz. U. 2005r. Nr 166 poz. 967 i 968). Jest to Uczelnia publiczna, w której kształci się ponad 2 tys. studentów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych pierwszego stopnia oraz studiach podyplomowych.

W ramach struktury organizacyjnej uczelni funkcjonują trzy instytuty:

1. Instytut Humanistyczno-Ekonomiczny;
2. Instytut Politechniczny;
3. Instytut Ochrony Zdrowia.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach poleca w swojej ofercie edukacyjnej następujące kierunki i specjalności studiów pierwszego stopnia:

- 1) Ekonomia
 - Ekonomia małego i średniego przedsiębiorstwa
- 2) Filologia angielsko-rosyjska
 - Język angielski - specjalizacja translatoryka
 - Język angielski i rosyjski - specjalizacja nauczycielska
- 3) Finanse i rachunkowość
 - Rachunkowość w przedsiębiorstwie
- 4) Pedagogika
 - Pedagogika osób starszych
 - Nauczanie zintegrowane z wychowaniem przedszkolnym
- 5) Budownictwo
 - Konstrukcje budowlane i inżynierskie
 - Budownictwo ekologiczne i energooszczędne
 - Budownictwo drogowe
- 6) Zarządzanie i inżynieria produkcji
 - Inżynieria produkcji rolniczej
 - Przetwórstwo rolno-spożywcze
 - Zarządzanie środowiskiem
- 7) Transport
 - Eksploatacja pojazdów i urządzeń transportowych
 - Logistyka w transporcie
- 8) Pielęgniarstwo
- 9) Ratownictwo medyczne
- 10) Kosmetologia
- 11) Bezpieczeństwo wewnętrzne

Uczelnia podejmuje także działania w celu utworzenia nowych kierunków kształcenia takich jak np. fizjoterapia.

Krokiem milowym w rozwoju Uczelni jest fakt uzyskania przez Państwową Wyższą Szkołę Zawodową im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach uprawnień do kształcenia na poziomie studiów magisterskich. Ambitne plany kształcenia na poziomie studiów II stopnia urzeczywistniły się 30 czerwca 2015 roku, kiedy to Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego wydał zgodę na prowadzenie kształcenia na kierunku *ekonomia* (o profilu praktycznym). W ramach tego kierunku Uczelnia planuje uruchomienie od 1 października 2015 roku specjalności „Gospodarka finansami przedsiębiorstwa”. Jedynym oferowanym kierunkiem studiów II stopnia jest zatem:

- 1) Ekonomia II stopień (magisterskie), specjalność:
 - Gospodarka finansami przedsiębiorstwa

Uczelnia posiada formalne dokumenty związane z przyjęciem misji i strategii Uczelni. Zgodnie z § 29 ust.2 pkt. 6 Statutu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach do kompetencji Senatu należy opracowanie strategii rozwoju Uczelni, a zatem Uchwałą Senatu Nr 26 z dn. 20.03.2012 r. zatwierdzona została Strategia rozwoju Uczelni, którą określono do roku 2020; zawierająca misję, wizję, cele strategiczne oraz sposób ich realizacji.

Najważniejsze cele strategiczne Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach to:

1. Kształcenie adekwatne do nowej rzeczywistości społeczno-gospodarczej, w której transformacja ustrojowa, ekonomiczna, społeczna i cywilizacyjna wymusza nowe, związane ze współczesną cywilizacją i otwarciem na świat, kompetencje niezbędne na rynku pracy (języki obce, technologie informacyjno - komunikacyjne, kreatywność, nowe zawody);
2. Zapewnienie dostępu do wiedzy i nabywanie umiejętności wszystkim tym, którzy mają do tego prawo;
3. Kształtowanie elit na potrzeby regionu, kraju i Wspólnoty Europejskiej;
4. Umiejdzynarodowienie studiów w oparciu o korzystne położenie geograficzne Suwałk (w promieniu 40 km: Rosja - Obwód Kaliningradzki, Litwa i Białoruś), a tym samym utrwalanie idei o transgraniczności suwalskiej Uczelni.

W przedłożonej Zespołowi Oceniającemu PKA strategii rozwoju Uczelni wymieniono następujące cele szczegółowe:

1. dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb regionu i rynku pracy,
2. wysoka jakość kształcenia na poziomie akademickim,
3. współpraca z instytucjami akademickimi i badawczymi w Polsce i za granicą,
4. uruchomienie nowych kierunków studiów i specjalności powiązanych z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy,
5. pozyskanie większej liczby studentów,
6. uczestnictwo w projektach i programach krajowych i zagranicznych,
7. wysoki poziom kwalifikacji pracowników i dążenie do takiego stanu zatrudnienia, gdy wśród nauczycieli akademickich znacznie wzrośnie liczba pracowników zatrudnionych w Uczelni jako podstawowym miejscu pracy,
8. skutecznie działająca administracja,
9. elastyczna struktura organizacyjna oraz zdecentralizowany system zarządzania,
10. dobre warunki studiowania oraz pracy,
11. korzystna kondycja finansowa oraz umiejętność pozyskiwania środków finansowych i ich racjonalne wykorzystywanie,
12. budowa kampusu akademickiego,
13. otwarcie oferty kształcenia na państwa sąsiednie: Litwa, Rosja, Białoruś i Ukraina oraz pomoc Uczelni w wykształceniu osób polskiego pochodzenia z Litwy oraz państw nienależących do Unii Europejskiej z Kartą Polaka.

W Raporcie Samooceny stwierdzono, że wśród szans rozwoju PWSZ należy wymienić następujące czynniki:

1) zewnętrzne:

- możliwość pozyskania zewnętrznych funduszy, np. środków finansowych z UE,
- wzrost zainteresowania kształceniem oferowanym przez Uczelnię,
- uczestnictwo Uczelni w programach umożliwiających dostęp do wydawnictw elektronicznych i baz wiedzy,
- dobra współpraca z władzami lokalnymi,
- współpraca z organizacjami skupiającymi przedsiębiorców działających w regionie i ich przychylne nastawienie do Uczelni,
- dobra opinia Uczelni w środowisku lokalnym,
- intensywna współpraca naukowa z uczelniami zagranicznymi (Litwa),

2) wewnętrzne:

- wysoka jakość kadry samodzielnych pracowników naukowych,

- dążenie „młodej kadry” do podnoszenia kwalifikacji i zdobywania stopni naukowych,
- aktywność pracowników w zakresie tworzenia publikacji i nowych programów,
- wzrost informatyzacji procesu dydaktycznego,

Z kolei wśród zagrożeń realizacji strategii rozwoju Uczelni wyszczególniono następujące determinanty:

1) zewnętrzne:

- ograniczenia finansowe – niewystarczające środki dotacji dydaktycznej z MNiSW;
- brak zainteresowania ofertą kształcenia proponowaną przez Uczelnię,
- niedostateczne zainteresowanie lub brak współpracy z władzami samorządowymi,
- trudności z pozyskiwaniem zewnętrznych środków finansowych,
- ograniczony rynek potencjalnych pracowników naukowo – dydaktycznych.

2) wewnętrzne:

- niskie środki własne na rozwój zawodowy pracowników,
- ograniczone środki na działalność wydawniczą, reklamową i promocję Uczelni,
- mała aktywność pracowników,
- niewielka aktywność studentów w zakresie studenckiego ruchu naukowego,
- ograniczone środki na rozwój bazy socjalnej,
- silna konkurencja ze strony innych uczelni wyższych w regionie.

Realizatorami przyjętej strategii powinny być jednostki i komórki organizacyjne Uczelni oraz cała społeczność akademicka. Do realizacji celów strategicznych ważne będzie zaangażowanie organów administracji rządowej, samorządowej, pracodawców oraz organizacji pozarządowych.

Z otrzymanych w toku wizytacji informacji wynika, iż strategia rozwoju Instytutu Humanistyczno–Ekonomicznego jest integralną częścią strategii rozwoju Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach. Pomimo iż zgodnie z § 37 ust. 3 pkt. 2 Statutu, Dyrektor Instytutu opracowuje strategię rozwoju Instytutu, która powinna być spójna ze strategią rozwoju Uczelni, to dotychczas nie została ona uchwalona.

Władze wizytowanej jednostki nadesłały po zakończeniu wizytacji krótki dokument pt. „*Strategia Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego PWSZ w Suwałkach na lata 2015 – 2020*”. Stwierdzono w nim, że podstawowym celem stawianym w strategii uczelni na lata 2012 – 2020 jest: „stabilizacja (utrzymanie na dotychczasowym poziomie liczby studentów, wielkości zatrudnienia i majątku Uczelni) oraz szeroko pojęty rozwój (powoływanie nowych kierunków studiów, rozwijanie form kształcenia oraz rozwój bazy dydaktycznej)”. Podkreślono, że Rada Instytutu podjęła decyzję o kontynuowaniu już zainicjowanych działań zmierzających do kształcenia na poziomie studiów magisterskich na wszystkich realizowanych kierunkach kształcenia, wychodząc z założenia, że kierunki już realizowane pokrywają w dobrym stopniu zapotrzebowanie lokalnego rynku pracy. W dokumencie przyjęto dwa cele strategiczne:

1. Realizacja do roku 2025 wszystkich kierunków kształcenia w Instytucie na poziomie studiów II stopnia o profilu praktycznym,
2. Dynamiczne dostosowywanie realizowanych kierunków do potrzeb rynku pracy na poziomie specjalności.

Realizacji tych celów podporządkowano następujące cele taktyczne i operacyjne:

1. Rozwój własnej kadry dydaktycznej, szczególnie w grupie samodzielnych pracowników naukowych. Jest to zadanie niezbędne do spełnienia warunków kadrowych, które są wymagane do uruchomienia studiów II stopnia. Jednocześnie rozwój kadry pozwala na podniesienie poziomu jakości kształcenia.
2. Pozyskiwanie z zewnątrz samodzielnych pracowników naukowych na podstawowe miejsce pracy. Zdanie to polega na aktywnym poszukiwaniu kadry samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych, ponieważ ich dostępność na lokalnym rynku edukacyjnym jest znikoma.
3. Pozyskiwanie z zewnątrz praktyków zawodowych i włączanie ich do minimów kadrowych na prowadzonych kierunkach studiów – cel ten jest istotny zwłaszcza w najbliższym okresie, który

determinuje zmianę profilu kształcenia wszystkich prowadzonych w Instytucie kierunków studiów z ogólnoakademickiego na praktyczny.

4. Rozwój współpracy naukowej na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Sukcesywne organizowanie konferencji naukowych we współpracy z Alytus College (Litwa) oraz Państwowym Uniwersytetem im. Janki Kupty w Grodnie (Białoruś), a także wzmoczenie działalności naukowo-badawczej i wydawniczej.
5. Uruchomienie własnego periodyku naukowego wydawanego przez wydawnictwo Uczelni.
6. Uruchomienie systemu monitoringu opinii studentów oraz interesariuszy zewnętrznych na temat realizowanych i pożądanых specjalności. Przyjmuje się, że każdy prowadzony w Instytucie kierunek studiów powinien docelowo oferować studentom przynajmniej 2 specjalności. Istnieje więc pilna konieczność uruchomienia prac nad drugą specjalnością na kierunkach *finanse i rachunkowość* (studia pierwszego stopnia) oraz *ekonomia* (studia pierwszego i drugiego stopnia).
7. Optymalizacja organizacji praktyk zawodowych studentów kierunków o profilu praktycznym. Trzymiesięczna praktyka zawodowa stawia znacznie większe i bardziej specyficzne wymagania, szczególnie w zakresie umiejętności nabywanych przez studentów różnych kierunków i specjalności w ramach odbywanych praktyk. Istotne wydają się też prace związane ze zbudowaniem zespołu zakładowych opiekunów praktyk zawodowych – tak, aby stali się oni kompetentnymi recenzentami oceniającymi proces nabywania efektów kształcenia przez studentów. Ważne jest również istotne poszerzenie wykazu przedsiębiorstw i instytucji, w których studenci mogą odbywać praktykę. Chodzi przy tym o to aby w poszukiwaniu organizatora praktyk nie byli zdani wyłącznie na własną inicjatywę, ale aby Uczelnia zapewniała bogate spektrum wyboru miejsc realizacji praktyk. Proces ten powinien być poprzedzony negocjacjami i podpisaniem umów o współpracy z dotychczasowymi i nowymi organizatorami praktyk.

Komentując merytoryczną zawartość dokument pt. „Strategia Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego PWSZ w Suwałkach na lata 2015 – 2020” należy stwierdzić, że jest to dokument dość lakoniczny (2,5 strony) i zawierający wewnętrzne nieścisłości. Z jednej bowiem strony jego tytuł sugeruje, że dotyczy horyzontu czasowego do 2020 roku, a z drugiej wyznacza cele strategiczne sięgające 2025 roku. Ponadto wadą tego dokumentu jest to, że nie został zaaprobowany stosowną Uchwałą Rady Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego. Ponadto w dokumencie tym pominięto działania na rzecz zwiększenia efektywności rekrutacji studentów na kierunek *finanse i rachunkowość*. Stwierdzono jedynie, że „w zestawieniu z faktem, że najbliższa uczelnia publiczna oferująca studia stacjonarne znajduje się w Białymstoku (125 kilometrów) lub w Olsztynie (195 km) zapewnia to Instytutowi stabilną pozycję na rynku edukacyjnym studiów wyższych”. Podejście to jest zdecydowanie zbyt pasywne, ponieważ przy zachowaniu dotychczasowych trendów w zakresie liczby przyjmowanych kandydatów na studia (przed rokiem 44 studentów stacjonarnych i 17 niestacjonarnych, co stanowi spadek o 40% w okresie ostatnich trzech lat) ciągłość zachowania kształcenia może okazać się zagrożona. Jest to tym bardziej prawdopodobne, że Uczelnia poszerza paletę innych kierunków studiów, przyczyniając się do tzw. zjawiska kanibalizacji własnej oferty. Nie bez znaczenia jest również kolejny fakt wyeksponowany w opisywanej „Strategii Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego PWSZ w Suwałkach na lata 2015 – 2020”, a mianowicie to, że „region w którym Uczelnia funkcjonuje jest regionem ubogim (średnie zarobki w mieście Suwałki stanowią zaledwie 80% średnich zarobków w kraju wg. danych GUS). Stąd młodzież z rejonu Suwalszczyzny i wschodnich Mazur napotyka silną barierę ekonomiczną w edukacji na poziomie wyższym”.

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest pochodną wieloletnich doświadczeń władz, kadry akademickiej i wniosków płynących z kontaktów z przedstawicielami lokalnych przedsiębiorstw i organizacji. Stopień różnorodności i innowacyjności oferty kształcenia jest niewielki. Błędem jest oferowanie studentom tylko jednej specjalności w ramach wizytowanego kierunku. Jest nią „Rachunkowość w przedsiębiorstwie”. Wzbogacenie oferty dydaktycznej o kolejną specjalność np. z zakresu bankowości lub systemu podatkowego jest pilnym zadaniem.

Działanie to ułatwiłoby przede wszystkim zapewnienie studentom odpowiedniej puli przedmiotów do wyboru w ramach alternatywnych specjalności.

Kształcenie na ocenianym kierunku nie posiada waloru innowacyjności. Prowadzona specjalność jest typowa. Funkcjonuje ona na bazie standardowych programów i metod nauczania.

1.2).

W procesie tworzenia koncepcji kształcenia, jego celów i efektów dla ocenianego kierunku studiów biorą udział interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni. Do grona interesariuszy wewnętrznych należą pracownicy dydaktyczni oraz studenci Uczelni, którzy są reprezentowani w jednostkach zajmujących się procesem kształcenia. Jednostki te to: Rada Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego, Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia, Uczelniana Komisja Dydaktyczna, Uczelniana Komisja ds. Zapewnienia i Oceny Jakości Kształcenia. Uczelnia zbiera również opinie absolwentów na temat jakości kształcenia oraz zdobytych w trakcie studiów kompetencji zawodowych. Prowadzone badania karier zawodowych absolwentów oraz rozmowy z absolwentami podczas uroczystości wręczania dyplomów ukończenia studiów pozwalają zbierać opinie na temat jakości kształcenia, umiejętności i kompetencji społecznych.

Instytut Humanistyczno – Ekonomiczny współpracuje także z interesariuszami zewnętrznymi. Są to członkowie Konwentu PWSZ w Suwałkach. Celem tej współpracy jest w szczególności większe upracticznienie studiów oraz dostosowanie do wymagań rynku pracy. Do podmiotów współpracujących z Instytutem należą jednostki samorządu terytorialnego, organy administracji państwowej, przedsiębiorstwa i ich organizacje oraz instytucje finansowe. Szczególne znaczenie Instytut przywiązuje do współpracy ze szkołami ponadgimnazjalnymi z regionu, z którego pochodzą w przeważającej mierze studenci. Interesariusze zewnętrzni konsultują programy kształcenia oraz uczestniczą w seminariach i warsztatach. Można zatem stwierdzić, że Uczelnia włączyła do procesu tworzenia i opiniowania koncepcji, celów i efektów kształcenia wszystkie grupy interesariuszy wewnętrznych oraz szerokie grono interesariuszy zewnętrznych. Wnoszą oni wkład w postaci dostosowania procesu kształcenia do wymagań otoczenia społeczno-gospodarczego.

Za formułowanie koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* odpowiada Rada Instytutu Humanistyczno-Ekonomicznego, Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia oraz Kierunkowa Komisja ds. Jakości Kształcenia. Studenci stanowią ponad 20% składu osobowego Senatu oraz Rady Instytutu. Zostali także włączeni w skład Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, natomiast nie włączono ich do składu Kierunkowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. W związku z tym, iż komisja ta odpowiada w znacznym stopniu za formułowanie koncepcji kształcenia w tym określaniu celów i efektów kształcenia na ocenianym kierunku, wskazane byłoby włączenie w jej skład przedstawiciela studentów – co odpowiadałoby również oczekiwaniom tej grupy społeczności akademickiej wyrażonym podczas spotkania z ZO PKA.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA wskazali, że mają świadomość, iż poza możliwością uczestnictwa w obradach organów kolegialnych mogą zgłaszać swoje sugestie w zakresie koncepcji kształcenia bezpośrednio do władz i nauczycieli akademickich – jednak to tej pory nie wykorzystywali takiego rozwiązania. Członkowie Rady Instytutu wskazali, iż czują się w pełni zaangażowani w jej prace – ich opinia jest brana pod uwagę w kwestiach dotyczących studentów, w tym w zakresie planowanych inwestycji i spraw związanych z nauczaniem na poszczególnych kierunkach.

Studenci pozytywnie ocenili realizowany program kształcenia, który został zaopiniowany przez samorząd studencki. Zgłosili jednak zastrzeżenie co do oferty specjalności – obecnie mogą realizować tylko jedną (Rachunkowość w przedsiębiorstwie), w ich opinii słuszne byłoby otwarcie kolejnej np. z zakresu bankowości. Studenci podkreślili, że swoje oczekiwania w tym zakresie dopiero planowali przekazać Władzom Instytutu.

W Uczelni, Instytucie Humanistyczno-Ekonomicznym i na wizytowanym kierunku prowadzone są różnorodne przedsięwzięcia, w których uczestniczą wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze. Wpływają oni na określenie koncepcji kształcenia, w tym jego profilu, celów,

efektów oraz perspektyw rozwoju kierunku. Interesariusze zewnętrzni – członkowie Instytutowej Komisji ds. jakości kształcenia to:

– Naczelnik Urzędu Skarbowego w Suwałkach

– Przedstawiciel Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, Prezes oddziału w Suwałkach

Interesariusze zewnętrzni wchodzący w skład Konwentu PWSZ w Suwałkach to:

– Wicemarszałek Województwa Podlaskiego,

– Prezydent Miasta Suwałk,

– Komendant Miejski Policji w Suwałkach,

– Wójt Gminy Suwałki,

– Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Sejnach,

– Dyrektor Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego SP ZOZ w Suwałkach,

– Dyrektor Szpitala Wojewódzkiego im. dr. Ludwika Rydygiera w Suwałkach,

– Prezes Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej,

– Dyrektor Aresztu Śledczego w Suwałkach

– Dyrektor Zespołu Szkół nr 6 im. Karola Brzostowskiego w Suwałkach,

– Dyrektor Zespołu Szkół im. gen. Ludwika Michała Paca w Dowszpuście,

– Prezes Zarządu PRIBO,

– Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Suwałkach,

– Prezes Spółdzielni Mleczarskiej Sudowia,

– Rektor Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku

– przedstawiciel Uniwersytetu w Białymstoku.

Interesariusze zewnętrzni, tj. członkowie instytutowej komisji ds. jakości kształcenia opiniowali projekt programu oraz efektów kształcenia na etapie ich konstruowania. Następnie program nauczania wraz z deklarowanymi efektami kształcenia został przedstawiony członkom konwentu którzy zaopiniowali go pozytywnie.

Pozostali pracownicy nie formułowali uwag na temat określania koncepcji kształcenia na wizytowanym kierunku, także określania profilu, celów oraz efektów kształcenia, a także identyfikowania perspektyw rozwoju. Większe zaangażowanie obserwuje się u pracowników pełniących określone funkcje w Instytucie i Uczelni.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego (ocena: znacząco)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Przyszłość ocenianego kierunku *finanse i rachunkowość*, szczególnie na studiach niestacjonarnych, prowadzonego przez Instytut Humanistyczno – Ekonomiczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach stoi pod znakiem zapytania. Konstatacja ta jest pochodną coraz słabszych wyników rekrutacji na oceniany kierunek w ostatnich latach. Władze Instytutu opracowały dość lakoniczną 2,5 stronicową strategię rozwoju Instytutu, nie została ona jednak zaaprobowana stosowną uchwałą. Wizytowanemu kierunkowi, a szczególnie takim kwestiom jak innowacyjność oferty dydaktycznej, poszerzenie oferty kształcenia o nową specjalność, zalecane działania marketingowe na rzecz zahamowania niekorzystnych trendów rekrutacyjnych poświęcono w niej bardzo mało miejsca.

1.2) Udział interesariuszy zewnętrznych, szczególnie zrzeszonych w Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz w Konwencie PWSZ w Suwałkach należy uznać za odpowiedni. Ich aktywność odnosi się do oceny efektów kształcenia i analizy programów nauczania. Konieczne jest dalsze systematyczne rozwijanie relacji z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Działania te powinny przyczynić się do płynnego przejścia z ogólnoakademickiego na praktyczny profil kształcenia. Studenci zostali włączeni w proces formułowania koncepcji kształcenia zarówno poprzez formalny udział w posiedzeniach organów kolegialnych, jak również nieformalnie poprzez zgłaszanie sugestii w tym zakresie.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1)

Kierunek „*finanse i rachunkowość*” został utworzony z dniem 15.07.2005 r. na podstawie decyzji Ministra Edukacji Narodowej i Sportu (nr DSW-2-MR-4002-/176/05), jako wyższe studia zawodowe ze specjalnością „Rachunkowość w przedsiębiorstwie”, a zatem procedury w zakresie utworzenia kierunku studiów zostały zachowane.

Uchwałą Senatu nr 40 z dn. 29.05.2012 r. w sprawie zatwierdzenia programów kształcenia z uwzględnieniem Krajowych Ram Kwalifikacji na kierunkach realizowanych w PWSZ w Suwałkach zatwierdzono program kształcenia wizytowanego kierunku studiów, którego zmian dokonano na mocy Uchwały Senatu nr 31 z dnia 24.06.2014 r. Rekomenduje się zwrócenie uwagi na zapis określony w § 36 ust. 1 pkt. 2 Statutu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach zgodnie z którym, do kompetencji Rady Instytutu należy w szczególności: „uchwalanie po zasięgnięciu opinii właściwego organu samorządu studenckiego, zgodnie z wytycznymi ustalonymi przez Senat Uczelni, planów studiów i programów kształcenia”, a zatem zasadne jest włączenie powyższego zadania do zakresu kompetencji Senatu Uczelni w zaznaczeniu po zasięgnięciu opinii Rady Instytutu, natomiast w zakresie zadań Rady Instytutu pozostawienie powyższej kwestii wyłącznie w zakresie opiniowania.

Uczelnia podjęła prace nad uprządkowaniem kierunku, czego wyrazem jest przyjęta Uchwała nr 48/2015 z dnia 26 maja 2015 roku Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prof. Edwarda F. Szczepanika w sprawie określenia opisu efektów kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* w Instytucie Humanistyczno -Ekonomicznym w Suwałkach, studia I stopnia, profil praktyczny. Opis efektów kształcenia stanowi załącznik do powyższej Uchwały. Efekty kształcenia zostały przypisane do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych oraz dyscyplin naukowych: finanse, ekonomia.

Efekty kształcenia sformułowane są dla kierunku oraz szczegółowo na poziomie każdego przedmiotu. Dla ocenianego kierunku dla studiów pierwszego stopnia zostało sformułowanych łącznie 71 efektów kierunkowych (W–22, U–32 oraz KS–17). Przy formułowaniu efektów kierunkowych zostały wykorzystane wszystkie efekty obszarowe przewidziane dla obszaru nauk społecznych, z uwzględnieniem ich struktury (wiedza, umiejętności i kwalifikacje społeczne). Efekty kształcenia dla modułów i przedmiotów określone są w kartach przedmiotów.

Przyjęte cele oraz specyficzne i szczegółowe efekty kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* zostały opracowane w sposób prawidłowy i odpowiadają obszarowym efektom kształcenia dla nauk społecznych. Wskazują one ogólne cele kształcenia, treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, organizację kształcenia obejmującą przedmioty ujęte w ramach planu studiów, godziny i punkty ECTS, struktura kwalifikacji absolwenta oraz określenie sposobu weryfikowania i dokumentacji efektów kształcenia. Określenie celów i efektów kształcenia jest prawidłowe pod względem wymogów Krajowych Ram Kwalifikacji. Uwzględniają one także oczekiwania lokalnego rynku pracy.

Studenci posiadają małą wiedzę na temat efektów kształcenia, kojarząc je głównie ze zdobywaną wiedzą, w mniejszym stopniu z umiejętnościami i kompetencjami społecznymi. Studenci podczas spotkania z ZO PKA wskazali, iż są zaznajamiani przez część wykładowców z przedmiotowymi efektami kształcenia na pierwszych zajęciach. Nie potrafili wskazać kierunkowych, modułowych i specjalnościowych efektów kształcenia, w związku z czym tym nie było możliwe uzyskanie ich opinii w odniesieniu do kwestii zgodności założonych kierunkowych i specjalnościowych oraz przedmiotowych/ modułowych efektów kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* z KRK.

Jednostka prowadząca kierunek *finanse i rachunkowość* opracowała dla studiów pierwszego macierze efektów kształcenia. Zawierają one odniesienia efektów wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych do wszystkich przedmiotów. Nie uwzględniono jedynie praktyki zawodowej. Przedmioty ujęte zostały bez podziału na formę zajęć (wykład, ćwiczenia), co

ogranicza zakres informacji o realizacji efektów kształcenia w ramach danego przedmiotu. W macierzy wskazano odniesienia każdego z efektów do przedmiotów ujętych w planie studiów bez określania siły powiązania.

Wskazane z macierzy efektów kierunkowych oraz kartach przedmiotów powiązania kierunkowych i przedmiotowych/modułowych efektów kształcenia oraz określone treści programowe tworzą spójny system i prawidłowo określają zależności w tym zakresie. Analiza modułowych i kierunkowych efektów kształcenia pozwala ocenić, że są one spójne. Modułowe efekty kształcenia przypisane do konkretnych przedmiotów/modułów wynikają z kierunkowych efektów kształcenia.

Studenci posiadają jedynie podstawową wiedzę na temat przedmiotowych efektów kształcenia w związku z czym nie było możliwe uzyskanie ich oceny w zakresie spójności kierunkowych efektów kształcenia z przedmiotowymi i modułowymi.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci ocenili, iż przedmiotowe efekty kształcenia są adekwatne do kierunku *finanse i rachunkowość* i spełniają ich oczekiwania w zakresie przygotowania do późniejszej pracy zawodowej. W ocenie studentów przedmiotowe efekty kształcenia są zgodne z obszarem wiedzy z zakresu nauk, do których są przypisane.

Zadania i cele kształcenia dla poszczególnych przedmiotów/modułów zostały określone w opracowanych dla nich kartach. Informacje te są uzupełnione o znajdujący się w karcie ogólny opis przedmiotu (treści programowe). Te elementy charakterystyki przedmiotu/modułu w połączeniu z określonymi dla niego efektami kształcenia są odpowiednio rozbudowane i pozwalają na zapoznanie się z przyjętą dla danego przedmiotu koncepcją kształcenia. Na podstawie analizy powiązań efektów przedmiotowych z efektami kierunkowymi oraz stosowanych metod dydaktycznych można stwierdzić, że możliwe jest osiągnięcie w procesie kształcenia prowadzonym w ramach ocenianego kierunku studiów założonych celów i szczegółowych efektów kształcenia. Dla praktyki zawodowej zakłada się wymiar 160 godzin, który jest wystarczający dla ogólnoakademickiego profilu kształcenia.

W ocenie studentów, wynikającej z wiedzy na temat przedmiotowych i częściowo na temat szczegółowych efektów i celów kształcenia, jest w pełni możliwe osiągnięcie efektów przedmiotowych poprzez realizację efektów szczegółowych. Studenci nie potrafili odnieść się do możliwości osiągnięcia efektów kierunkowych. Konstatację tę potwierdzają obserwacje Zespołu Oceniającego, między innymi w trakcie hospitacji zajęć.

Opis założonych efektów kształcenia jest publikowany w sylabusach przedmiotów, które są dostępne wyłącznie w sekretariacie Instytutu Humanistyczno-Ekonomicznego. Studenci podczas spotkania z ZO PKA ocenili taki sposób publikacji za niewystarczający, w ich ocenie sylabusy powinny być dostępne na stronie internetowej lub w e-dziekanacie. Zalecane jest by oceniana jednostka podjęła działania w tym zakresie, gdyż znacznie ułatwi to dostęp studentów do tych materiałów. Studenci wskazali jednocześnie, iż nie mają problemu z uzyskaniem poszczególnych sylabusów w sekretariacie. Dodatkowo są zaznajamiani z przedmiotowymi efektami kształcenia na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu.

2.2).

Efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały sformułowane z zastosowaniem terminologii przyjętej dla opisu obszarowych efektów kształcenia dla obszaru nauk społecznych. Są one określone w sposób prawidłowo opisujący wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne przyjęte dla kierunku studiów *finanse i rachunkowość*. Powinny być zrozumiałe dla odbiorców zawartego przekazu informacyjnego. Jednoznaczny sposób określenia efektów kształcenia pozwala na stworzenie systemu weryfikacji ich realizacji w procesie kształcenia. Sposób sformułowania efektów przedmiotowych zasadniczo nie budzi wątpliwości, co do ich jasności i komunikatywności.

Studenci, na podstawie posiadanej wiedzy oraz po przytoczeniu kilku przykładów zakładanych efektów kształcenia, wskazali, iż sformułowane są one językiem logicznym, spójnym i łatwym do interpretacji.

System oceny realizacji efektów kształcenia opiera się na przejrzystych rozwiązaniach określonych w regulacjach wewnętrznych Uczelni oraz w kartach przedmiotów. System ten obejmuje ogólne zasady dotyczące weryfikacji i oceny postępów studentów w nauce oraz szczegółowe określenie form zaliczeń i kryteriów oceny. Stosowane rozwiązania umożliwiają weryfikację realizacji przez studentów założonych w programie kształcenia celów i zadań dydaktycznych. Na początku każdego semestru studenci są informowani przez prowadzących zajęcia o warunkach zaliczenia, w tym zasadach oceniania, metodach weryfikacji wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

Uczelnia opracowała procedurę, zgodnie z którą w ramach poszczególnych przedmiotów określa się cel, zakres i sposoby weryfikacji założonych efektów kształcenia wraz z metodami ich realizacji. Prowadzone jest także monitorowanie realizacji efektów kształcenia. Z efektywności kształcenia dotyczącego realizacji założonych efektów kształcenia Dyrektor Instytutu sporządza sprawozdanie dotyczące oceny realizacji zakładanych efektów kształcenia po zasięgnięciu opinii nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku studiów, ze szczególnym uwzględnieniem opinii nauczycieli akademickich zaliczonych do minimum kadrowego, ponadto przedkłada je Radzie na koniec roku akademickiego. Weryfikacja osiągniętych efektów kształcenia jest dokonywana także przez studentów.

W Instytucie Humanistyczno – Ekonomicznym Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach podstawowym szczeblem weryfikacyjnym efekty kształcenia są efekty przedmiotowe. W kartach przedmiotu podano katalog sposobów weryfikacji efektów kształcenia, który jest dostosowany do specyfiki przedmiotu i jego celów. System ten jest szczegółowo określony w Regulaminie studiów oraz w kartach przedmiotu poprzez wskazanie warunków zaliczenia przedmiotu, jak i uzyskania zaliczenia całego toku studiów.

W karcie przedmiotu znajdują się metody weryfikacji zakładanych efektów kształcenia odnoszące się do każdego efektu w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Katalog metod sprawdzania, sposobów weryfikacji efektów kształcenia jest zależny od specyfiki przedmiotu i efektu; w systemie oceny stosuje się: a) metody weryfikacji wiedzy: test, projekt, kolokwia, referat, egzaminy pisemne, egzaminy ustne; b) metody weryfikacji umiejętności: projekt, prezentacja, case study, ćwiczenia praktyczne, praca w grupach; c) metody weryfikacji kompetencji społecznych: obecność i aktywność na zajęciach, prezentowane postawy poza Uczelnią. Ponadto weryfikacją efektów kształcenia w zakresie kompetencji społecznych jest ocena działań i postaw studenta w trakcie odbywanej praktyki zawodowej, a zatem weryfikacja efektów kształcenia w zakresie przedmiotu odbywa się jako sprawdzenie wyników pracy studenta i określenie, czy zostały przez niego osiągnięte zdefiniowane dla danego przedmiotu efekty kształcenia. Wymienione metody są właściwie dobrane do każdej z kategorii efektów kształcenia. Z zapisu w § 16 Regulaminu Studiów wynika, iż zaliczenia są dokonywane w formie i trybie określonym przez prowadzącego zajęcia. Efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określone są w sylabusie przedmiotu przez prowadzącego zajęcia, który decyduje o doborze metod i sposobów ich weryfikacji oraz oceny, ponadto na początku semestru informuje studentów o oczekiwanym nakładzie pracy z ich strony mierzonym w systemie punktowym ECTS, warunkach zaliczenia zajęć, w tym zasad oceniania oraz sposobach weryfikacji efektów kształcenia. A zatem przyjęte w Uczelni kryteria ocen i sposób ich prezentacji pozwalają na przejrzyste formułowanie wymagań i określenie stopnia ich realizacji. System kształcenia obejmuje wszystkie kategorie efektów nauczania oraz zawiera sposoby ich weryfikacji.

Weryfikacji efektów kształcenia dokonuje się również poprzez praktyki zawodowe. Zasady weryfikacji praktyk określa *Regulamin Studiów* oraz *Regulamin praktyk zawodowych* zatwierdzony przez Rektora Zarządzeniem nr 21/2014 z dnia 12.05.2014 r. w sprawie ustalenia zasad organizacji i odbywania studenckich praktyk zawodowych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Suwałkach. Weryfikacji uzyskania na praktykach zakładanych efektów kształcenia oraz oceny stopnia osiągniętych efektów kształcenia dokonuje opiekun praktyk z ramienia zakładu pracy oraz z

ramienia Uczelni. Podstawą do zaliczenia praktyki jest sprawozdanie studenta z praktyki, który wypełnia Tygodniowe Karty Praktyk, potwierdzone podpisem zakładowego opiekuna praktyki oraz rozmowa bezpośrednia (zaliczeniowa) Opiekuna praktyki ze studentem odbywająca się w ostatnich dwóch dniach sesji poprawkowej. Ocena umiejętności i kompetencji studenta dokonywana jest przez Zakładowego Opiekuna Praktyk, opiera się na obserwacji czynności i zadań wykonywanych podczas praktyki, natomiast formalnie jest zapisywana w „Arkuszu oceny kwalifikacji zawodowych studenta”. Realizacja praktyk odbywa się zgodnie z planem studiów i programem praktyk, natomiast zaliczenie z dostosowaniem odpowiedniej formy mającej na celu weryfikację osiągniętych efektów kształcenia.

Sposobem potwierdzania efektów kształcenia jest także proces dyplomowania. Zasady dyplomowania określa *Regulamin studiów* (§26-31) oraz Zarządzenie Rektora nr 01 z dnia 10.01.2012 r. w sprawie wprowadzenia *"Zasad postępowania przy przygotowaniu i obronie pracy dyplomowej w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach"* zmienione Zarządzeniem Rektora nr 71/2013 z dn. 24.09.2013 r. oraz nr 7/2014 z dn. 23.01.2014 r. Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji prowadzona jest prawidłowo z wyjątkiem uchybień wskazanych w: suplemencie do dyplomu w części 4 zawierającej informacje o treści studiów i osiągniętych wynikach w punkcie 4.2 dotyczącym wymagań programowych zamiast podstawy prawnej zrealizowanej podstawy programowej zamieszczono sylwetkę absolwenta; ponadto w punkcie 4.3 wskazane jest uzupełnienie roku akademickiego. W Protokole z egzaminu dyplomowego wskazane jest uzupełnienie tematu pracy dyplomowej zgodnie z par. 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188).

Dokumentacja potwierdzająca osiąganie efektów kształcenia przez studentów, w tym prace zaliczeniowe oraz egzaminacyjne jest przechowywana zgodnie z ustaleniami na terenie Instytutu lub u nauczyciela akademickiego będąca potwierdzeniem efektów kształcenia osiągniętych na prowadzonych przez niego zajęciach przez okres 3 lat od daty zaliczenia lub egzaminu. Teczki absolwentów przechowywane są przez okres 50 lat zgodnie z wymogami prawa określonymi w § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188). 7. Celem władz Instytutu powinno być wdrożenie lepszego systemu archiwizacji prac etapowych, potwierdzającego osiąganie deklarowanych efektów kształcenia. Prace powinny być odpowiednio opisane i skatalogowane, w sposób umożliwiający sprawną ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych przedmiotowych efektów kształcenia.

Uczelnia zapewnia niezbędną dostępność informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów kształcenia. Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia wraz z metodami ich oceny oraz weryfikacji, wewnętrzne regulaminy Uczelni, ponadto plany studiów, prac dyplomowych, w tym treści i dokumenty dotyczące toku studiów i całego procesu kształcenia są dostępne za pomocą narzędzi internetowych tj.: strony internetowej, platformy wirtualny dziekanat (bazus), które ułatwiają dokumentowanie procesu uzyskiwania efektów kształcenia oraz zwiększają dostępność kadry dydaktycznej. Oprócz tego mają funkcję repozytorium materiałów dydaktycznych. Informacje podstawowe zamieszczane są w gablotach umiejscowionych na terenie Uczelni oraz przekazywane przez przedstawicieli studentów i pracowników. Studenci mają zapewniony szeroki dostęp do informacji o toku studiów. Na stronie Uczelni studenci są na bieżąco informowani o aktualnościach dotyczących procesu kształcenia. Obecnie sylabusy do poszczególnych przedmiotów wraz z kryteriami oceny, są dostępne dla wszystkich zainteresowanych w sekretariacie Instytutu, gdzie na życzenie są kopiowane i przekazywane zainteresowanym.

Ponadto informacja o efektach kształcenia znajdujących się w sylabusach przedmiotów wraz ze sposobem ich oceny i weryfikacji jest przekazywana studentom przez prowadzących podczas pierwszych zajęć. Dodatkowych informacji można uzyskać od pracowników Sekretariatu.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA ocenili przyjęty system oceny za przejrzysty i umożliwiający weryfikację osiągniętych efektów kształcenia. Utrudnieniem w ich ocenie jest dostęp

do sylabusów przedmiotów jedynie w sekretariacie Instytutu Humanistyczno - Ekonomicznego. Studenci uznali stosowane metody oceny za sprawiedliwe względem wszystkich studentów. W ocenie studentów zakres pytań egzaminacyjnych na każdym etapie kształcenia odpowiada treściom kształcenia realizowanym w toku studiów.

Zespół Oceniający PKA stwierdza, że jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

W ramach systemu weryfikacji efektów kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów wykorzystuje się różne metody, np.: egzamin ustny lub pisemny, test, projekt, prezentacja, analiza przypadków, praca w grupach, udział w dyskusji, ocena aktywności na zajęciach.

W sylabusach przedmiotów poszczególnych celom i efektom szczegółowym przypisano sposoby ich weryfikacji. Studenci podczas spotkania z ZO PKA ocenili, iż stosowane metody weryfikacji odnoszą się głównie do efektów kształcenia w zakresie wiedzy, w mniejszym stopniu do umiejętności i postaw. Analiza sylabusów pozwala stwierdzić, iż ocena studentów wydaje się być uzasadniona, gdyż zasadniczym sposobem weryfikacji jest egzamin pisemny, kolokwium bądź test (w tym jest to jeden ze sposobów weryfikacji kompetencji społecznych), np. w przypadku przedmiotu Logika jedyną metodą weryfikacji jest egzamin pisemny (w tym dla efektu „Prawidłowa identyfikacja sprzeczności oraz problemów zawodowych i umiejętność twórczej współpracy grupowej w zakresie ich rozwiązywania”). Studenci ocenili stosowane metody weryfikacji za zasadniczo prawidłowo dobrane do specyfiki kierunku i poszczególnych przedmiotów.

System oceny efektów kształcenia uwzględnia weryfikację cząstkową (w przypadku większości przedmiotów), weryfikację końcową z przedmiotu, a także odnosi się do efektów kształcenia uzyskanych w trakcie praktyk zawodowych i w procesie dyplomowania. Studenci podczas spotkania z ZO PKA ocenili, iż ocena efektów kształcenia odnosi się do każdego etapu procesu kształcenia.

Standaryzacja wymagań w zakresie weryfikacji przedmiotowej jest bardzo ogólnie opisana w Regulaminie studiów (skala ocen, kryteria dopuszczenia do zaliczenia). Poszczególne kryteria oceny i zaliczenia opisano szczegółowo w sylabusach przedmiotów. Dla większości z nich wskazano także składowe procentowe oceny końcowej. W raporcie Samooceny wskazano kryteria dla poszczególnych ocen odnoszące się do procentowego opanowania określonej wiedzy bądź umiejętności. Kryteria te nie są jednak zawarte w Regulaminie studiów, czy w innych dokumentach udostępnionych w trakcie wizytacji ZO PKA.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA wskazali, iż poszczególne przedmioty mają przyjętą różną procentową skalę oceniania. W związku z powyższym trudno z ich punktu widzenia uznać wymagania w tym zakresie za ustandaryzowane. Jednocześnie studenci nie zgłosili zastrzeżeń, co do stosowanych zasad oceny i wymagań.

Za wystandaryzowane uznać można wymagania odnośnie procesu praktyk (regulowane Zarządzeniem nr 21/2014 Rektora PWSZ w Suwałkach z dnia 12 maja 2014 roku w sprawie *ustalenia zasad organizacji i odbywania praktyk zawodowych w PWSZ w Suwałkach* oraz regulacje związane z procesem dyplomowania zawarte w Regulaminie studiów.

Skala odsiewu na ocenianym kierunku jest stosunkowo niewielka. W raporcie Samooceny Uczelnia wskazała jako główną przyczynę brak postępów w nauce oraz rezygnację ze studiów ze względu na trudną sytuację rodzinną. Studenci podczas spotkania z ZO PKA również ocenili skalę odsiewu za niewielką. Jako główne powody wskazali problemy osobiste i rodzinne studentów, a w mniejszym stopniu trudności w nauce.

Regulamin studiów oraz regulacje związane z odbywaniem praktyk zawodowych są powszechnie dostępne na stronie internetowej. Dodatkowe informacje w tym zakresie umieszczono także w gablotach informacyjnych. Sylabusy przedmiotów, zawierające informacje o kryteriach oceny i weryfikacji przedmiotowej, dostępne są w sekretariacie Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego. Studenci podczas spotkania z ZO PKA ocenili pozytywnie dostęp po informacji na temat stosowanego systemu oceny, za wyjątkiem dostępności sylabusów. W ich ocenie powinny

być one umieszczone na stronie internetowej (dostępna zakładka „sylabusy” w dziale informacji dla studentów jest pusta) bądź w e-dziekanacie.

W ramach kierunku nie jest prowadzone kształcenie na odległość.

2.4)

Jednostka prowadzi badania ankietowe na temat losów zawodowych absolwentów w oparciu o Zarządzenie nr 9/2013 Rektora PWSZ w Suwałkach z dnia 19 lutego 2013. Narzędzie zawiera pytania nt. okresu studiów i pracy w ich trakcie, pierwszego zatrudnienia po studiach, aktualnej pracy, kształcenia ustawicznego oraz satysfakcji ze studiów w PWSZ. Poza pytaniem odnoszącym się do wskazania najbardziej satysfakcjonującego bloku zajęć (modułu) ankietę nie zawiera pytań mogących pomóc w dokonywaniu zmian w programie kształcenia oraz w doborze efektów kształcenia. Studenci nie uczestniczyli w budowaniu tego narzędzia, jednocześnie podczas spotkania z ZO PKA wskazali, iż nie są tym zainteresowani ze względu na brak wiedzy i doświadczenia w tym zakresie.

Uczelnia prowadzi badania absolwentów, w ostatnim badaniu w roku 2013/2014 wzięło w nich udział 78 osób (45 studentów studiów stacjonarnych i 33 studentów studiów niestacjonarnych). Następnie przygotowane zostało „Sprawozdanie z ankietyzacji absolwentów studiów I stopnia”. Przy doskonaleniu programu kształcenia na kierunku Finanse i rachunkowość pomocne mogą być odpowiedzi na następujące pytania zawarte w ankiecie: pytanie 14 – Gdzie znalazł Pan/Pani ofertę pracy? Odpowiedź „w Biurze Karier” wskazało 0% ankietowanych, pozwoliło sformułować wniosek: być może świadomość istnienia Biura Karier wśród studentów jest na niskim poziomie, należałoby upowszechnić tę informację razem z zaprezentowaniem korzyści wynikających z działalności Biura Karier. Pytanie 25 – Czy chce Pan/Pani założyć własną firmę? Przecząco odpowiedziało 64% absolwentów, twierdząco 22,2% absolwentów studiów stacjonarnych, (niestacjonarne: Nie – 51,2%, Tak – 27,2%). Jako wniosek zapisano: efekty kształcenia powinny ujmować (intensyfikować) kwestie związane z zakładaniem i prowadzeniem własnej firmy. Być może niechęć do założenia własnej firmy wynika z braku odpowiedniej wiedzy i umiejętności. Pytanie 28 – Które z typów zajęć (przedmioty ściśle związane z kierunkiem studiów 71,11%; przedmioty społeczno – humanistyczne 15,56%; języki obce 4,44%) były najbardziej przydatne w Pana/Pani karierze (studia stacjonarne)? Wyniki przy analizie studiów niestacjonarnych są zbliżone (78,4%, 13,5%, 8,1%). Wydaje się, że proporcje pomiędzy tymi rodzajami zajęć są poprawne, największy nacisk powinien być położony rzecz jasna na przedmioty związane z kierunkiem studiów, jednakże nie należy w dalszych pracach związanych z udoskonalaniem programu kształcenia rezygnować z przedmiotów społeczno – humanistycznych. Ważnym aspektem jest utrzymanie (lub zwiększenie) ilości godzin zajęć z języka obcego (specjalistycznego). Dotychczas w ciągu 3 lat studiów realizowane jest 150 godzin lektoratu języka obcego. Następne ważne pytanie 31: Czy korzystał Pan/Pani z bezpłatnych usług Biura Karier. (Stacjonarne: Tak – 4,44%, Nie – 88,9%; Niestacjonarne: Tak – 6%, Nie – 90,9%). Wniosek: być może świadomość istnienia Biura Karier wśród studentów jest na niskim poziomie, należałoby upowszechnić tę informację razem z zaprezentowaniem korzyści wynikających z działalności Biura Karier.

Reasumując, oceniana jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy. Na uwagę zasługuje fakt stosunkowo dużej zwrotności ankiet (78 osób). Ważnym etapem badań było podsumowanie wyników, które następnie udostępniono organom odpowiedzialnym za doskonalenie jakości kształcenia. Sformułowano dość ogólne wnioski, np. konieczność wypracowania u studentów bardziej samodzielnych postaw. Brakuje jednak informacji na temat podjętych działań i rzeczywistego wpływu badania absolwentów na proces kształcenia.

W Uchwale nr 363/2010 z dnia 29 kwietnia 2010 roku, w której wizytowana jednostka otrzymała pozytywną ocenę jakości kształcenia nie sformułowano żadnych uwag w zakresie analizowanego kryterium nr 2.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Analiza tematów wszystkich prac licencjackich obronionych w latach 2012-2014 wskazuje, że są one zgodne z kanonem wiedzy kierunku *finanse i rachunkowość*. Jedynie kilka procent prac podejmowało tematykę z pogranicza zarządzania i finansów oraz ekonomii. Poziom merytoryczny prac jest relatywnie wysoki, z reguły dobry, niekiedy bardzo dobry,

Prace z reguły składają się ze stosunkowo rozwiniętych części opisowych sporządzonych na podstawie literatury przedmiotu i różnie rozbudowanych części empirycznych. W niewielkim zakresie wykorzystywane są metody statystyczne. Należy zwrócić większą uwagę na znaczenie analiz empirycznych konkretnych przypadków w pracach licencjackich, gdzie część literaturowa/teoretyczna nie powinna stanowić więcej niż 50% tekstu pracy.

Recenzje sporządzane są na standardowych drukach, ich autorzy odnoszą się do wszystkich zawartych w nich pytań, na ogół w sposób wystarczająco obszerny, ale w większości przypadków recenzje nie zawierają merytorycznej oceny pracy, lecz omówienie jej treści.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego: (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Kierunkowe i specjalnościowe oraz przedmiotowe/modułowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku, poziomu kwalifikacji i profilu kształcenia są zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego. Efekty kierunkowe i przedmiotowe są spójne. Ocenia się, że jest możliwe osiągnięcie w procesie kształcenia prowadzonym w ramach wizytowanego kierunku studiów założonych celów i szczegółowych efektów kształcenia.

2.2) Efekty kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* są sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne. W ocenie studentów zakładane efekty kształcenia są sprawdzalne.

2.3) System oceny realizacji efektów kształcenia opiera się na przejrzystych zasadach i odnosi się to każdego etapu procesu kształcenia. Obejmuje on wszystkie kategorie efektów i przewiduje właściwe dla nich sposoby weryfikacji. Stosowane zasady i kryteria umożliwiają zmierzenie i ocenę efektów kształcenia na poszczególnych jego etapach. Wymagania dotyczące oceny studentów są odpowiednio wystandaryzowane. Studentom zapewniony jest niezbędny dostęp do informacji o stosowanym systemie oceny. Powszechnie dostępne są informacje na temat zasad oceny procesu dyplomowania i praktyk zawodowych, a w ocenie studentów informacje na temat zasad oceny przedmiotowej są udostępniane w niewystarczający sposób, ze względu na brak sylabusów w formie elektronicznej. Ponadto celem władz Instytutu powinno być wdrożenie lepszego systemu archiwizacji prac etapowych, potwierdzającego osiąganie deklarowanych efektów kształcenia. Prace powinny być odpowiednio opisane i skatalogowane, w sposób umożliwiający sprawną ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych przedmiotowych efektów kształcenia.

2.4) Uczelnia prowadzi monitorowanie karier absolwentów na rynku pracy, ale z przedłożonej dokumentacji nie wynika jednoznacznie, że uzyskane informacje są wykorzystywane w procesie doskonalenia jakości kształcenia. Jednostka rozpoczęła badanie losów zawodowych absolwentów i opracowała raport z tych badań. Absolwenci wykazali relatywnie duże zainteresowanie udziałem w badaniach ankietowych.

Kryterium 3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

3.1)

Struktura kwalifikacji absolwenta studiów pierwszego stopnia przewiduje wyposażenie go w podstawową wiedzę z dyscypliny *finanse* oraz ukształtowanie umiejętności krytycznego rozumienia

podstaw teoretycznych finansów i procesów ekonomicznych, psychospołecznych i organizacyjnych. Zmierza się do rozwinięcia u studentów postaw przedsiębiorczych oraz wykształcenia umiejętności działania zespołowego. Proces kształcenia zmierza do ukształtowania u studentów wrażliwości etyczno-społecznej, otwartości, zaangażowania i odpowiedzialności w środowisku oraz potrzeby uczenia się przez całe życie.

Program kształcenia realizowany na studiach pierwszego umożliwia osiągnięcie przyjętych w opisie sylwetek absolwenta celów i efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Zawiera on niezbędne treści merytoryczne, przewiduje właściwe metody dydaktyczne oraz rozwiązania motywacyjne i związane z weryfikacją efektów kształcenia. Odnosi się to zarówno do poszczególnych przedmiotów i modułów, jak i całego cyklu kształcenia poszczególnych poziomów studiów. Tym samym możliwe jest osiągnięcie w wyniku realizacji procesu kształcenia zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta.

Program i plany studiów na kierunku *finanse i rachunkowość* zostały opracowane i podlegają weryfikacji na zasadach określonych Uchwałą nr 31/2014 z dnia 24 czerwca 2014 roku Senatu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepaniaka w sprawie zatwierdzenia programów kształcenia z uwzględnieniem Krajowych Ram Kwalifikacji na kierunkach realizowanych w PWSZ w Suwałkach. W Uchwale wpisano w § 1 „Zmiany określone są w załącznikach – finanse i rachunkowość – załącznik 1 oraz w § 2: „Uchwała dotyczy studentów przyjętych na I rok studiów w roku akademickim 2014/2015”.

Kształcenie na studiach stacjonarnych na kierunku *finanse i rachunkowość* obejmuje 6 semestrów, w czasie których realizowane jest 2040 godzin zajęć dydaktycznych (180 punktów ECTS). Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów ma strukturę modułową. Moduły na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych są identyczne i przyporządkowano im taką samą liczbę punktów ECTS.

Program kształcenia obejmuje następujące moduły: ogólny, podstawowy, kierunkowy oraz specjalizacyjny. Moduł przedmiotów kształcenia ogólnego zawiera w szczególności takie przedmioty, jak: *język obcy, technologia informacyjna*. Ich dobór jest prawidłowy i pozwalają one w odpowiednim zakresie na przekazywanie wiedzy, ale przede wszystkim kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych przyjętych w programie kształcenia. Moduł przedmiotów podstawowych obejmuje 13 przedmiotów przekazujących elementarną wiedzę z zakresu ekonomii i metod ilościowych z nią związanych, prawa oraz podstaw zarządzania. Moduł przedmiotów kierunkowych obejmuje 8 przedmiotów należących do kanonu wiedzy z dyscypliny *finanse*. Uzupełnieniem przedmiotów kierunkowych jest grupa przedmiotów specjalizacyjnych oraz seminarium dyplomowe.

Na studiach oferowana jest tylko jedna specjalność: *Rachunkowość w przedsiębiorstwie*. W ramach specjalności jest ujętych 7 przedmiotów oraz seminarium.

Zajęcia na ocenianym kierunku studiów prowadzone są w ramach dwóch podstawowych form: wykładu i ćwiczeń. Prowadzone jest także seminarium dyplomowe oraz w niewielkim zakresie laboratoria. Na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia udział wykładów obejmuje poniżej 50% godzin zajęć dydaktycznych. Taka struktura form zajęć dydaktycznych jest prawidłowa i sprzyja stosowaniu aktywnych metod dydaktycznych.

Zajęcia prowadzone są z zastosowaniem zróżnicowanych metod dydaktycznych, odpowiednio dobranych do charakteru poszczególnych przedmiotów. Metody dydaktyczne określone są w kartach przedmiotów, gdzie wśród wykładów wskazuje się wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną, analiza tekstów z dyskusją. Z kolei do prowadzenia ćwiczeń stosuje się: rozwiązywanie zadań, pracę w grupach, prace projektowe, analizę studiów przypadku, przeprowadzanie symulacji zdarzeń, prezentacje przygotowanych zagadnień.

Czas trwania kształcenia, dobór treści kształcenia, form zajęć dydaktycznych i metod kształcenia sprzyjają osiągnięciu efektów kształcenia określonych dla każdego przedmiotu/modułu, w tym modułu przedmiotów do wyboru.

Zgodnie z przedstawioną dokumentację, Uczelnia stwarza możliwość indywidualizacji procesu kształcenia. Student pierwszego stopnia studiów dokonuje wyboru przedmiotów w obrębie

specjalizacji oraz dwa przedmioty mogą być wybierane w języku polskim lub angielskim: Makroekonomia/macroeconomics oraz Mikroekonomia/microeconomics. Przyjęte rozwiązanie umożliwia studentowi kształtowanie własnej ścieżki kształcenia.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA ocenili liczbę dostępnych przedmiotów do wyboru za niewielką, jednocześnie wskazali, iż w ich ocenie zasadne byłoby uruchomienie kolejnej ścieżki specjalnościowej, np. z zakresu bankowości.

Zajęcia odbywają się głównie w formie wykładów, ćwiczeń i seminariów. Dominujące metody kształcenia to wykład z użyciem środków multimedialnych, praca w grupach, dyskusja, pogadanka, opis, gry dydaktyczne. W ocenie studentów formy i metody kształcenia są odpowiednio dobrane, odpowiadają specyfice kierunku i przedmiotu. Studenci zgłosili, iż zdarzają się sytuacje kiedy ćwiczenia są prowadzone wyłącznie w formie wykładowej. Dobór treści kształcenia w ocenie studentów jest prawidłowy i pozwala na osiągnięcie efektów kształcenia niezbędnych do pracy zawodowej. Studenci wskazali, iż z danego przedmiotu w pierwszej kolejności odbywają się wykłady, a następnie ćwiczenia – co pozwala na wykorzystanie zdobytej wiedzy w praktyce.

Program studiów pierwszego stopnia przewiduje uzyskanie 180 punktów ECTS. Na studiach stacjonarnych liczba punktów dla poszczególnych semestrów jest stała i wynosi 30 punktów, natomiast na studiach niestacjonarnych jest różna i mieści się w zakresie od 28 do 38 punktów.

Dla wszystkich grup przedmiotów liczba punktów jest identyczna dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych i wynosi: dla zajęć z zakresu nauk podstawowych 165 ECTS (wszystkie przedmioty bez punktów ECTS związanych z językiem obcym, WF oraz punktów ECTS za praktykę zawodową). Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych, nie mniejszą niż 5 punktów ECTS: kierunek należy do obszaru nauk społecznych, 14 punktów ECTS z obszaru nauk humanistycznych. Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z języka obcego: 10 punktów ECTS, dla wychowania fizycznego 2 punkty, a dla zajęć w ramach modułów wybieranych przez studentów ponad 30% ogólnej liczby punktów ECTS.

Punkty ECTS są przypisywane do poszczególnych przedmiotów w oparciu o zasadę, że jeden punkt odpowiada 25-30 godzinom pracy, jaka jest niezbędna dla przeciętnego studenta dla uzyskania w tym czasie założonych dla przedmiotu efektów kształcenia. Student otrzymuje punkty ECTS przyjęte dla danego przedmiotu, jeżeli spełni wszystkie określone dla niego w planie studiów wymagania oraz osiągnie założone efekty kształcenia. System punktów ECTS jest wykorzystywany w szczególności do kształtowania elastycznych ścieżek kształcenia oraz wspierania mobilności studentów.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA posiadali małą wiedzę na temat punktów ECTS – kojarzyli je głównie z odpłatnością za powtarzanie przedmiotu. Nie zostali poinformowani wcześniej, iż przy szacowaniu punktów ECTS liczona jest ich samodzielna praca. Po dokładniejszym wyjaśnieniu ocenili, iż z ich perspektywy punkty są oszacowane właściwie.

Przyjęte rozwiązania w zakresie punktów ECTS można uznać za prawidłowe, umożliwiające studentom właściwe realizowanie procesu kształcenia i udział w programach mobilności.

Program kształcenia na ocenianym kierunku studiów przewiduje realizację przez studentów praktyki zawodowej. Przewiduje się praktykę (studia pierwszego stopnia - 160 godzin, 3 punkty ECTS). Praktyka dla danego rocznika studentów odbywa się w okresie wakacji (lipiec, sierpień). W uzasadnionych przypadkach termin może być przesunięty przez Dyrektora Instytutu na pisemny wniosek studenta. Ze względu na cele przyjęte dla praktyki, a w szczególności powiązanie z realizacją przedmiotów kształtujących wiedzę i umiejętności studentów związane z funkcjonowaniem instytucji i przedsiębiorstw, umiejscowienie praktyki studenckiej w planie studiów jest prawidłowe.

Szczegółowe zasady realizacji praktyki zawodowej zostały określone w Zarządzeniu nr 21 Rektora PWSZ im. Prof. Edwarda F. Szczepaniaka w Suwałkach z dnia 12 maja 2014 roku w sprawie ustalenia organizacji i odbywania praktyk zawodowych. Jako cele praktyk założono pogłębianie wiedzy i umiejętności zdobytych w trakcie realizacji poszczególnych przedmiotów oraz

rozwój kompetencji zawodowych, kształtowanie postaw wobec potencjalnych pracodawców i współpracowników. Celem praktyk jest m.in. zapoznanie studenta z dokumentacją, strukturą organizacyjną, polityką kadrową, systemem informatycznym oraz organizacją rachunkowości w podmiocie w którym realizowana jest praktyka.

Zgodnie z obowiązującymi w Uczelni przepisami praktyki zawodowe odbywają się w komórkach organizacyjnych instytucji, organizacji i przedsiębiorstw zgodnych pod względem zakresu realizowanych zadań z kierunkiem studiów *finanse i rachunkowość*. Uczelnia zawiera umowy z zakładami pracy przyjmującymi studentów na praktyki.

Student może realizować praktyki w palcówce wskazanej przez Uczelnię lub sam zaproponować potencjalnego pracodawcę i następnie uzyskać zgodę Dyrektora Instytutu. Zaliczenia praktyki dokonuje Opiekun praktyki na podstawie analizy dokumentacji (zaświadczenia o odbyciu praktyki, sprawozdaniu i dziennika praktyk), a także na podstawie indywidualnej rozmowy ze studentem nt. przebiegu praktyk.

Zaliczenie praktyki jest dokonywane w oparciu o potwierdzoną przez zakład pracy realizację efektów kształcenia związanych z praktyką. Dokumentami służącymi do zaliczenia praktyki są dzienniczek praktyk oraz opinia zakładowego opiekuna praktyki. Zaliczenia dokonuje powołany w Instytucie prowadzącym oceniany kierunek studiów Opiekun praktyk zawodowych. Opiekunów studenckich praktyk zawodowych powołuje Rektor po uzyskaniu opinii Rady Instytutu (w roku 2014/2015 były to opinie dotycząca dwóch osób)

Student ubiegać się o zaliczenie praktyki w związku z zatrudnieniem w jednostce na stanowisku zgodnym z programem praktyki, bądź na podstawie uczestnictwa w obozie naukowym. Decyzje o zaliczeniu podejmuje Dyrektor Instytutu.

Regulamin praktyk przewiduje, że studentowi można zaliczyć praktykę zawodową na podstawie wykonywanej przez niego pracy, jeżeli jej charakter spełnia wymagania przewidziane w programie praktyk zawodowych.

Uczelnia przeprowadza kontrole przebiegu praktyk zawodowych służącą do zapewnienia ich prawidłowego przebiegu i realizacji założonych efektów kształcenia. Dokumentacja praktyk jest uporządkowana, zawiera wszystkie elementy związane z przebiegiem praktyki, a w szczególności umowy, dzienniczki praktyk, wykazy instytucji, w których odbywają się praktyki. Błędem jest jedynie nieopracowanie sylabusu praktyk zawodowych.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA dobrze ocenili organizację praktyk zawodowych. Ich zdaniem jej cele, przebieg i dobór placówek pozwala na rozwój umiejętności praktycznych. System kontroli i zaliczenia praktyk pozwala na prawidłową weryfikację osiągniętych efektów kształcenia.

Podsumowując należy stwierdzić, że Uczelnia prowadząca oceniany kierunek studiów zapewniła niezbędną spójność programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz doboru miejsc, w których się odbywają z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Wprowadzono także system kontroli i zaliczania praktyk stwarzający możliwość nabycia przez studenta umiejętności praktycznych. Studenci pozytywnie oceniają przydatność praktyk.

Jeśli chodzi o sekwencję przedmiotów przewidzianych w programie studiów, to program kształcenia przewiduje logiczną ich kolejność. Początkowo realizowane są przedmioty z modułów ogólnych, podstawowych, a następnie kierunkowych i specjalnościowych. Ostatni semestr jest głównie poświęcony na napisanie pracy dyplomowej.

Wszystkie zajęcia z przedmiotów kształcenia ogólnego odbywają się w pierwszych dwóch semestrach studiów. Jedynie język obcy prowadzony jest przez cztery semestry. Także wszystkie zajęcia z przedmiotów podstawowych ujęte są w dwóch pierwszych semestrach. Przedmioty kierunkowe realizowane są w trzecim, czwartym i piątym semestrze studiów. Przedmioty specjalizacyjne prowadzone są w semestrach od trzeciego do szóstego. Zajęcia w ramach specjalności odbywają się w większości w ostatnich dwóch semestrach studiów. Pomiędzy poszczególnymi przedmiotami zachowane jest właściwe następstwo czasowe.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie ocenili sekwencję modułów i poszczególnych przedmiotów. W ich ocenie stopień zaawansowania przedmiotów wzrasta wraz z kolejnym semestrem, co pozwala na wykorzystanie wcześniej zdobytych umiejętności i wiedzy.

Podstawowe regulacje odnoszące się do organizacji procesu kształcenia zawarte są w *Regulaminie studiów*. Wprowadzają one typowy w krajowym szkolnictwie wyższym układ roku akademickiego oparty na dwóch semestrach, podzielonych na okresy zajęć dydaktycznych, sesji egzaminacyjnych, przerw wakacyjnych oraz okresu odbywania praktyk zawodowych. Szczegółową organizację roku akademickiego ustala w drodze wydania zarządzenia Rektor i podaje do wiadomości na co najmniej 3 miesiące przed jego rozpoczęciem. Harmonogramy sesji egzaminacyjnych ustala Dyrektor Instytutu i podaje do wiadomości na co najmniej 2 tygodnie przed ich rozpoczęciem.

W planie studiów przewidziano w pierwszej kolejności realizację wykładów, a następnie ćwiczeń, co pozwala na wykorzystywanie zdobytej wiedzy w praktyce. Organizacja zajęć na ocenianym kierunku studiów jest jednak w wielu przypadkach nadmiernie skoncentrowana. Wynika to z organizowania części zajęć na studiach stacjonarnych co dwa tygodnie oraz relatywnie małej liczby zjazdów na studiach niestacjonarnych. Może to utrudniać realizację założonych efektów kształcenia.

Kształcenie na studiach stacjonarnych odbywa się od poniedziałku do piątku (w godz. 8.00 – 19.45), natomiast na studiach niestacjonarnych w formie weekendowych zjazdów (piątek od godz. 15.00, w sobotę i niedzielę w godz. 8.00 – 19.55). Dla studentów niestacjonarnych nie przewidziano dłuższej przerwy obiadowej. Studenci studiów stacjonarnych zgłosili zastrzeżenia co do dużej liczby przerw pomiędzy poszczególnymi zajęciami (tzw. „okienka”). Analiza tygodniowych planów potwierdza taki stan rzeczy jednak w mniejszym wymiarze niż zgłaszali to studenci, np. II rok, zajęcia w poniedziałek w godz. 8.00 – 9.35 i 13.10 – 16.25. Zalecane jest aby w miarę możliwości organizacyjnych planowano zajęcia bez zbędnych przerw.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA zasadniczo pozytywnie ocenili organizację kształcenia która z ich punktu widzenia pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Analiza planów studiów dla obu stopni studiów i realizowanych form kształcenia pozwala ocenić, że przypisane formy zajęć są dobrze dobrane do treści przedmiotów. W czasie spotkania z ZO PKA studenci dobrze ocenili dobór form zajęć, z zastrzeżeniem, że pojawiły się pojedyncze opinie dotyczące potrzeby zwiększenia wymiaru i treści zajęć o charakterze praktycznym.

Indywidualizację procesu kształcenia reguluje §6 Regulaminu studiów. Student może studiować według indywidualnego planu studiów (IPS) lub indywidualnego programu nauczania (IPN). Obie formy indywidualizacji przewidziano dla studentów, którzy ukończyli co najmniej I rok studiów (regulamin nie precyzuje stopnia studiów) oraz uzyskali średnią ocen co najmniej 4,0. Natomiast zgodnie z §6 pkt. 6 Regulaminu studiów studenci niepełnosprawni mogą ubiegać się o IPS i IPN już na pierwszym roku studiów w celu umożliwienia im pełnego udziału w zajęciach. W przypadku IPS Rada Instytutu wyznacza opiekuna naukowego oraz zatwierdza indywidualny plan studiów. Regulamin studiów nie precyzuje kryteriów przyznania IPN.

Zgodę na przyznanie IPS wydaje Dyrektor Instytutu biorąc pod uwagę średnią ocen z dotychczasowych studiów oraz zdolności i osiągnięcia studenta. Dyrektor wyznacza także opiekuna studenta spośród nauczycieli akademickich mających stopień naukowy co najmniej doktora. Indywidualny program studiów realizowany przez studenta musi zapewniać osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia określonych dla danego kierunku studiów.

Możliwości indywidualizacji studiów dla wybitnych studentów poprzez indywidualny plan i program studiów pozwalają zmodyfikować plan i program nauczania w ramach kierunku i uwzględnić zainteresowania studenta. Decyzję o przyznaniu indywidualnego planu i programu studiów wydaje Dyrektor Instytutu wyznaczając opiekuna naukowego. Indywidualny plan studiów pozwala również na ewentualne skrócenie studiów, w wyjątkowych sytuacjach nawet o 2 semestry.

Na podstawie analizy dokumentacji oraz przeprowadzonych dyskusji podczas wizytacji ZO PKA można uznać, że Uczelnia stworzyła możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów wybitnie uzdolnionych oraz studentów znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, a szczególności niepełnosprawnych. Studenci podczas spotkania z ZO PKA posiadali wiedzę na temat form indywidualizacji i ocenili je pozytywnie. Podczas spotkania nie było obecnych

studentów korzystających z IPS lub IPN – studenci wskazali jednak, iż znają osoby, które nie miały problemów z procedurą otrzymania wyżej opisanych form indywidualizacji.

3.2)

Programy kształcenia na kierunku studiów *finanse i rachunkowość* zostały opracowane dla w kompletnym układzie obejmującym efekty kierunkowe, modułowe i szczegółowe. Dokumentacja programu studiów ocenianego kierunku zawiera także opisy treści kształcenia dla poszczególnych przedmiotów, określa formy zajęć i stosowane metody dydaktyczne. Wyodrębnione w programie kształcenia moduły obejmują spójne merytorycznie grupy przedmiotów. Efekty przedmiotowe zostały prawidłowo odniesione do efektów modułowych oraz efektów kierunkowych. Efekty przedmiotowe znajdują odpowiednie oparcie w treściach programowych, dla których wskazano literaturę podstawową i uzupełniającą. Treści te są przedstawione w sposób odpowiednio szczegółowy i merytorycznie zgodne z kierunkiem studiów. Sylabusy przedmiotów podają także metody dydaktyczne stosowane w ramach poszczególnych form zajęć z danego przedmiotu. Metody te odpowiadają założonym celom i zadaniom kształcenia. Prowadzi to do konkluzji, że efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w odniesieniu do ocenianego kierunku studiów w pełni spójną całość.

W Uchwale nr 363/2010 z dnia 29 kwietnia 2010 roku, w której wizytowana jednostka otrzymała pozytywną ocenę jakości kształcenia nie sformułowano żadnych uwag w zakresie programów nauczania i planów studiów.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego: (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Program kształcenia realizowany na studiach pierwszego umożliwia osiągnięcie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. System punktacji ECTS jest zgodny z przepisami ustalającymi wymagania w tym zakresie. Zapewniona została spójność programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz doboru miejsc, w których się odbywają z celami i efektami kształcenia określonymi dla praktyk. Wprowadzono system kontroli i zaliczania praktyk stwarzający możliwość weryfikacji nabycia przez studenta umiejętności praktycznych. Zapewniono odpowiednią sekwencję przedmiotów i modułów. Stworzone zostały możliwości indywidualizacji procesu kształcenia studentów. Program kształcenia sprzyja osiągnięciu zamierzonych efektów kształcenia. W ocenie studentów poszczególnym przedmiotom właściwe dobrano formy i metody kształcenia. Studenci mają możliwość indywidualizacji kształcenia, jednak mają możliwość wyboru tylko jednej specjalności. Oferta przedmiotów do wyboru stanowi niewielką część programu kształcenia. Organizacja praktyk w ocenie studentów jest prawidłowa. Uchybieniem jest to, że nie opracowano sylabusu dla praktyk zawodowych.

3.2) Efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą w programie kształcenia kierunku *finanse i rachunkowość* w pełni spójną całość. W ramach poprzedniej oceny jakości kształcenia nie wskazano obszarów wymagających działań naprawczych, natomiast Uczelnia wyeliminowała pewne słabe strony programu dostrzeżone w ostatnich cyklach kształcenia.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

4.1)

Zespół Oceniający PKA stwierdził, że liczba pełnoetatowych pracowników naukowo-dydaktycznych oraz wykładowców zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych jest

wystarczająca dla realizacji zakładanych efektów kształcenia. Kwalifikacje naukowe i praktyczne tych pracowników tworzą łącznie zestaw różnorodny i uzupełniający się tak, by zasadniczo odpowiadał potrzebom wynikającym z opisu efektów kształcenia. Na 24 pracowników prowadzących zajęcia na kierunku *finanse i rachunkowość* 21 osób ma wykształcenie i dorobek naukowy w dziedzinie nauk ekonomicznych, jedna osoba reprezentuje nauki prawne, jedna osoba reprezentuje nauki humanistyczne i 2 osoby nauki matematyczne, a ponadto jedna osoba reprezentuje filologię angielską i jedna turystykę i wychowanie fizyczne. Trzy osoby reprezentują po dwie dziedziny nauki, w tym jedna z nich nauki humanistyczne i ekonomiczne, a dwie osoby - nauki ekonomiczne i nauki matematyczne. Pięć osób posiada dodatkowo praktyczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza Uczelnią, w tym trzy w księgowości.

4.2)

W świetle danych zawartych w Raporcie Samooceny należy stwierdzić, że Instytut Humanistyczno – Ekonomiczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach zgłosił do minimum kadrowego kierunku „*finanse i rachunkowość*” 9 nauczycieli akademickich, w tym 3 w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich oraz 6 w grupie nauczycieli posiadających stopień naukowy doktora.

Na podstawie dokumentacji przedłożonej do wglądu podczas wizytacji, a także przeprowadzonych rozmów dokonano analizy spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego, w której uwzględniono posiadane tytuły i stopnie naukowe, specjalizację naukową oraz dorobek naukowy nauczycieli akademickich. Analizie poddane zostały także obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż dla kierunku „*finanse i rachunkowość*” spełnione są warunki określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370),

- tj. zgodnie z § 12 ust 1 stanowiącym, iż nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego określonego kierunku studiów o profilu ogólnoakademickim, jeżeli posiada zapewniający realizację programu studiów dorobek naukowy w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku;

- § 14 ust. 1 zgodnie z którym *minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej 3 samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej 6 nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora*;

- § 13 ust. 1 *nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w uczelni nie później niż od początku semestru studiów*; analiza obciążeń dydaktycznych nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe wykazała, iż wszyscy nauczyciele akademiccy spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 tj. *nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej: 1). 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego lub będącego osobą, która nabyła uprawnienia równoważne z uprawnieniami doktora habilitowanego na podstawie art. 21a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.3, zwanego dalej „samodzielnym nauczycielem akademickim”;* 2). 60 godzin zajęć dydaktycznych –w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.

W wyniku weryfikacji akt osobowych osób stanowiących minimum kadrowe stwierdza się, iż wszystkie teczki zawierają kopie dokumentów poświadczających uzyskanie stopni i tytułów naukowych, ponadto kopie dyplomów zostały poświadczone za zgodność z oryginałem. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy; w przypadku niektórych osób zgodnie z art. 119 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym wskazane jest sporządzenie aneksów zawierających

informację dotyczącą zatrudnienia w Uczelni jako w podstawowym lub dodatkowym miejscu pracy - szczegóły przedstawiono w **Załączniku nr 5** raportu.

Do minimum kadrowego kierunku *finanse i rachunkowość* na poziomie studiów pierwszego stopnia, mając na uwadze zarówno kwestie formalne, jak i merytoryczne, można zaliczyć łącznie 9 nauczycieli akademickich, w tym 3 samodzielnych pracowników nauki oraz 6 pracowników ze stopniem naukowym doktora. Szczegółowa ocena dorobku naukowego kadry akademickiej pozwala na zaliczenie w skład minimum kadrowego studiów pierwszego stopnia 2 wykładowców z tytułem naukowym profesora i dorobkiem w dyscyplinie ekonomia, 1 doktora habilitowanego z dorobkiem w dyscyplinie ekonomia oraz 6 doktorów, których dorobek mieści się w dyscyplinach: finanse (4 osoby) i ekonomia (2 osoby). Powyższa struktura kwalifikacji kadry jest satysfakcjonująca, szczególnie zważywszy na fakt, że efekty kształcenia na ocenianym kierunku zostały przypisane do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych oraz dyscyplin naukowych: finanse, ekonomia. Jest to równoznaczne ze spełnieniem warunku ilościowego oraz merytorycznego dotyczącego minimum kadrowego dla studiów I stopnia.

Reasumując, minimum kadrowe dla studiów I stopnia na kierunku *finanse i rachunkowość* o profilu ogólnoakademickim jest spełnione tak w sensie formalnym, jak i merytorycznym. Każdy z 9 nauczycieli akademickich zgłoszonych przez władze Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach został do tego minimum zaliczony przez Zespół Oceniający PKA.

Na podstawie analizy umów o pracę oraz informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, iż nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe są zatrudnieni w Uczelni od wielu lat, wszystkie umowy o pracę są zawarte na czas nieokreślony. Jednostka podejmuje starania mające na celu zatrudnianie wykładowców w Uczelni jako w podstawowym miejscu pracy.

PWSZ jest podstawowym miejscem pracy dla 1/3 osób tworzących minimum kadrowe. Analiza składu minimum kadrowego za ostatnie 3 lata wykazała, iż zmieniał się on nieznacznie, a zatem powyższe fakty pozwalają na stwierdzenie, że minimum kadrowe jest dostatecznie stabilne.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby studentów kierunku powinien spełniać wymagania określone w § 17 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. i dla kierunków studiów w obszarze nauk społecznych powinien być nie większy niż 1:160. Na ocenianym kierunku wynosi on 1:26, a zatem stwierdza się, iż został on spełniony.

Obsada zajęć dydaktycznych na kierunku „*finanse i rachunkowość*” jest prawidłowa. Oznacza to, że na profilu ogólnoakademickim zajęcia z poszczególnych przedmiotów prowadzą osoby posiadające dorobek naukowy związany z prowadzonymi przedmiotami. Formy zajęć są właściwie przydzielone do posiadanych kwalifikacji. Nie stwierdzono prowadzenia zajęć przez magistrów co jest prawidłowe, z wyjątkiem przedmiotu Technologie informacyjne. Nauczyciele akademicy wykazują duże zaangażowanie w pracy dydaktycznej i często poświęcają studentom wiele czasu.

Instytut Humanistyczno – Ekonomiczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach nie prowadzi na wizytowanym kierunku kształcenia na odległość.

Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy.

Hospitowane zajęcia generalnie odbywały się zgodnie z rozkładem zajęć, choć zdarzyły się również wyjątki pod tym względem. Zagadnienia omawiane w trakcie zajęć pokrywały się z opisem przedmiotów. Niektóre zajęcia prowadzone były w formie tradycyjnej, inne z wykorzystaniem laboratorium komputerowego. Prowadzący prowadzili zajęcia w sposób kompetentny i komunikatywny. Poziom zajęć był odpowiedni do poziomu I stopnia studiów, a w przypadku „Optymalizacji w finansach i rachunkowości” nawet wyższy.

Załącznik nr 6 . Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena

4.3).

Uczelnia prowadzi politykę kadrową sprzyjającą rozwojowi kierunku *finanse i rachunkowość*. Kadra jest rzadko wymieniana i uzupełniana. Część osób pracuje na podstawowym miejscu pracy - są to 3 osoby z minimum kadrowego. Pozyskanie nowego pracownika, jeśli pensum jest poniżej ½ etatu, odbywa się na poziomie komisji uczelnianej. W skład komisji wchodzi: Prorektor ds. studenckich, Prorektor ds. promocji i rozwoju oraz przedstawiciel Instytutu, w tym jeden samodzielny pracownik reprezentujący oceniany kierunek studiów.

W przypadku gdy zatrudnienie dotyczy wymiaru powyżej ½ etatu ogłaszany jest konkurs. W perspektywie zakłada się, że przejście na profil praktyczny będzie wymuszać pewną zmianę lub uzupełnienie kadry, co jest naturalne z punktu widzenia rozwoju kierunku *finanse i rachunkowość* i jego uprządkowania.

Ocena nauczycieli akademickich opiera się na zasadach wprowadzonych przez PWSZ w Suwałkach i dotyczy: działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej pracownika. Badaniu podlega także ocena prowadzonych zajęć dydaktycznych przez pracownika na podstawie ankiety wypełnianej przez studentów i hospitację. Jest to ocena opisowa. Zasady tej oceny są przejrzyste i znane, a ponadto zgodne z procedurą oceny pracowników naukowo-dydaktycznych stosowaną w polskich uczelniach.

Uczelnia wspiera kadre, która przygotowuje rozprawy doktorskie poprzez udział w konferencjach, finansowanych z projektu z UE, pracownicy ci przygotowują rozprawy na innych uczelniach. Pozostali pracownicy, zwłaszcza pracujący na dodatkowym miejscu pracy, rozwijają się we własnym zakresie. Jak dotąd nikt z pracowników nie ubiegał się o obniżenie pensum dydaktycznego ze względu na konieczność ukończenia pracy naukowej. Wskazuje się wyraźnie na dydaktyczną rolę PWSZ. Pracownicy mają możliwość zdobywania doświadczenia dydaktycznego za granicą, z czego niektórzy korzystają.

W spotkaniu z kadrami uczestniczyło 12 wykładowców. Rozmowa koncentrowała się wokół polityki kadrowej oraz przyszłego przejścia z profilu ogólnoakademickiego na profil praktyczny. Nauczyciele prowadzący zajęcia na kierunku *finanse i rachunkowość* wskazywali na: duże przeładowanie godzinami dydaktycznymi (pensum wynosi 300 godzin dla adiunkta) i na problemy z finansowaniem badań naukowych.

Młoda kadra (magistrowie) ma możliwość robienia doktoratów, otrzymuje bowiem wsparcie ze środków w postaci projektów unijnych, z których finansowany był m.in. udział w konferencjach. Uczelnia wydaje zeszyty naukowe, które są w małym stopniu sformalizowane. Studenci kierunku *finanse i rachunkowość* starają się zdobywać wiedzę, mają pozytywne postawy, są skromni, pracowici i mają motywację do pracy. Dobrze także radzą sobie na studiach II stopnia, w takich ośrodkach akademickich, jak: Białystok, Warszawa, Kraków czy Gdańsk.

Przejście na profil praktyczny będzie wymuszało pewne zmiany w programie studiów. Kadra wskazywała na potrzeby kształcenia w zakresie zarządzania podatkami, zaś nałożenie obowiązków przez ustawodawcę w zakresie rachunkowości powoduje kolejne zmiany, np. w zakresie MSR. Obowiązuje zasada: Jest potrzeba – jest kształcenie.

Na chwilę obecną w laboratoriach komputerowych nie ma programów finansowo-księgowych, pracownicy wykorzystują MS Excel bądź programy open-source np. do analizy technicznej na rynkach finansowych. Wskazywano natomiast, że zakupy do biblioteki są realizowane na bieżąco.

Pozycja uczelni na rynku edukacyjnym jest silna. Widoczny jest rozwój Uczelni, przepisy narzucają uprządkowanie kierunków, a zwłaszcza nauczanie rachunkowości w praktyce. W tym zakresie istnieją pewne pomysły, np. pisanie prac na podstawie danych z przedsiębiorstw.

Pracownicy są oceniani za pomocą ankiet i hospitacji. Studenci na ogół oceniają gorzej tych wykładowców, którzy mają wyższe wymagania. Pracownicy odbywają konsultacje – jeden raz w tygodniu dla trybu stacjonarnego i w terminach zjazdów dla studentów niestacjonarnych. Są one

elementem sprzężenia zwrotnego. Prace przejściowe są zwracane studentom, omawiane są najczęściej popełniane błędy, opis w pracy. Studenci niekoniecznie są zainteresowani popełnionymi błędami, raczej zaliczeniem, niektórzy jednak przychodzą obejrzeć swoje prace.

Uczelnia nie prowadzi kształcenia na odległość. Opinie kadry na ten temat były zróżnicowane, z krytycznymi włącznie. Wskazywano także na konieczność wyważenia proporcji między zajęciami praktycznymi a ogólnoakademickimi. Uczelnia współpracuje ze Stowarzyszeniem Księgowych w Polsce, co przekłada się na upracticznienie kierunku.

Podczas wizytacji z 2008 r. stwierdzono, że do wymaganego minimum w grupie nauczycieli akademickich ze stopniem doktora brakuje jednej osoby, której specjalność naukowa byłaby zgodna z zakresem kierunku; ponadto w grupie nauczycieli akademickich ze stopniem doktora habilitowanego lub tytułem profesora wskazana byłaby przynajmniej jedna osoba, będąca specjalistą z zakresu *rachunkowości*. W chwili obecnej można stwierdzić, że skład minimum kadrowego jest dostosowany do zakładanych efektów kształcenia oraz ich przyporządkowania do obszarów, dziedzin i dyscyplin naukowych. Z kolei w ostatniej Uchwale PKA nr 363/2010 z dnia 29 kwietnia 2010 roku, w której wizytowana jednostka otrzymała pozytywną ocenę jakości kształcenia nie sformułowano żadnych uwag w zakresie minimum kadrowego oraz obsady zajęć dydaktycznych.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1) Liczba pełnoetatowych pracowników naukowo-dydaktycznych oraz zatrudnionych na podstawie umów cywilnoprawnych jest wystarczająca dla realizacji zakładanych efektów kształcenia. Kwalifikacje naukowe i praktyczne tych pracowników tworzą łącznie zestaw różnorodny i uzupełniający się tak, by w pełni odpowiadał potrzebom wynikającym z opisu efektów kształcenia.

4.2) Minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na kierunku *finanse i rachunkowość* o profilu ogólnoakademickim jest spełnione. Skład minimum kadrowego na ocenianym kierunku jest stabilny. Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów jest spełniony. Przedmioty są prowadzona przez osoby o dorobku naukowym lub doświadczeniu zawodowym właściwym z punktu widzenia szczegółowych efektów kształcenia.

4.3) Uczelnia prowadzi politykę kadrową sprzyjającą rozwojowi kierunku *finanse i rachunkowość*. Kadra jest relatywnie rzadko wymieniania i uzupełniana. W perspektywie zakłada się, że przejście na profil praktyczny będzie wymuszać pewną zmianę lub uzupełnienie kadry. Ocena nauczycieli akademickich opiera się na ogólnych zasadach wprowadzonych przez PWSZ w Suwałkach i dotyczy: działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej pracownika i jest zgodna z procedurą oceny pracowników naukowo-dydaktycznych stosowaną w polskich uczelniach. Uczelnia wspiera kadrę, która przygotowuje rozprawy doktorskie. Wskazuje się wyraźnie na dydaktyczną rolę PWSZ. Pracownicy mają możliwość zdobywania doświadczenia dydaktycznego za granicą.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Siedziba Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika mieści się w Suwałkach przy ul. T. Noniewicza 10, w obiekcie po byłym Urzędzie Wojewódzkim, przeznaczonym i adaptowanym na potrzeby Uczelni wraz z otoczeniem i infrastrukturą komunalną. Uczelnia jest właścicielem 4 nieruchomości obejmujących 4 obiekty. Są to: budynek ul.

T. Noniewicza nr 10, budynek przy ul. Ogrodowej, budynek (Bursa) przy ul. Szkolnej nr 22, budynek AZS ul. Sejneńskiej nr 39. Są one położone na działkach o łącznej powierzchni 16.8 ha. Uczelnia przejęła nieruchomości na podstawie umowy darowizny od Prezydenta Miasta Suwałk i Skarbu Państwa.

Działalność dydaktyczną PWSZ rozpoczęła w budynku przy ul. T. Noniewicza 10. Obiekt ten pełni funkcję dydaktyczną – administracyjną. Budynek składa się z trzech części wewnętrznie skomunikowanych: 5 kondygnacyjnego budynku głównego, auli na 358 miejsc. Znajduje się w nim 36 sal wykładowych, 7 sal laboratoryjnych oraz Biblioteka. Większość pomieszczeń w budynku zostało poddanych generalnemu remontowi, dzięki czemu powstały sale dydaktyczne spełniające wymogi i oczekiwania użytkowników. Wyposażono je w nowe meble, tablice i sprzęt multimedialny oraz wszystkie niezbędne pomoce naukowe. Wokół uczelni zlokalizowane są parkingi na około 100 samochodów.

W dokumencie „Polityka inwestycyjna PWSZ w Suwałkach i plany rozbudowy Uczelni” znajduje się kompleksowy opis prac adaptacyjnych i remontowych, których efektem jest dzisiejszy stan bazy infrastrukturalnej Uczelni. Warto w tym miejscu również podkreślić pełną transparentność działań władz PWSZ w zakresie polityki inwestycyjnej.

PWSZ dysponuje w chwili obecnej salami dydaktycznymi, które mogą pomieścić około 1800 studentów, w tym czterema salami komputerowymi na 87 miejsc. Wszystkie pomieszczenia Uczelni są połączone w sieć komputerową LAN, podzieloną fizycznie na trzy zespoły z oddzielnymi serwerowniami: dydaktyczną, biblioteczną i administracyjną.

W strefie administracji działa m. in. Dziekanat wyposażony w system zarządzania wirtualnym dziekanatem BAZUS. System ten umożliwia pracownikom administracji szybką obsługę studentów, wydawanie zaświadczeń, elektroniczną rekrutację, kontrolę płatności, ewidencję kosztów, kontrolę procesu dydaktycznego i komunikację ze studentami za pośrednictwem Internetu.

Biblioteka PWSZ w Suwałkach mieści się w siedzibie głównej Uczelni, w nowym, oddanym do użytku we wrześniu 2006 roku, lokalu. Na powierzchni 993 m², rozmieszczone są: czytelnia, wypożyczalnia, dwie kabiny do pracy indywidualnej, kabina do pracy grupowej oraz hol wystawowy. Wypożyczalnia i czytelnia znajdują się na parterze, dzięki czemu wszyscy zainteresowani, w tym osoby niepełnosprawne, posiadają dogodny dostęp do zasobów. W Bibliotece zatrudnionych jest pięciu pracowników legitymujących się wykształceniem wyższym magisterskim, przy czym wykształcenie wyższe z zakresu bibliotekoznawstwa posiadają cztery osoby. Godziny pracy Biblioteki są dogodne zarówno dla studentów studiów stacjonarnych, jak i niestacjonarnych. Biblioteka jest otwarta sześć dni w tygodniu tzn. od poniedziałku do soboty w godzinach 9.00 - 18.00.

Posiadany przez Bibliotekę zasób biblioteczny liczy 67 575 jednostek ewidencyjnych, w tym około 12 000 woluminów z zakresu ekonomii i nauk pokrewnych. Zbiory Biblioteki dostosowane są do potrzeb dydaktycznych Uczelni i ściśle związane z kierunkami kształcenia. Księgozbiór podręczny w ilości około 4 000 wol. udostępniany jest w wolnym dostępie. Dokumenty gromadzone w czytelni to: podręczniki akademickie, skrypty studenckie, najnowsze wydania encyklopedii ogólnych i dziedzinowych, słowniki specjalistyczne, terminologiczne polskie i dwujęzyczne, słowniki języka polskiego, słowniki dwujęzyczne, leksykony, monografie, tablice, wydawnictwa informacyjne. Księgozbiór uzupełniają także czasopisma i zeszyty naukowe, dostępne zarówno w wersji papierowej, jak i elektronicznej. Liczba czasopism w prenumeracie na rok 2014 to 98 tytułów, w tym na kierunki ekonomiczne biblioteka prenumeruje 14 następujących tytułów: *Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstwa, Ekonomista, Finanse Publiczne, Gazeta Bankowa, Gazeta Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Gospodarka Narodowa, Kwartalnik Nauki o Przedsiębiorczości, Nowe Życie Gospodarcze, Przegląd Podatkowy, Rachunkowość Samorząd Terytorialny, Sprawy Międzynarodowe, Zarządzanie Publiczne, Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej w Krakowie.*

Oprócz dostępu do tradycyjnych źródeł informacji Biblioteka umożliwia dostęp do elektronicznych (bibliograficznych i pełnotekstowych) baz danych z możliwością wydruku pełnych

tekstów. Dostęp do baz opłacany jest w większości, w ramach licencji krajowych, przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Wirtualna Biblioteka Nauki). Biblioteka zapewnia dostęp do 28 elektronicznych baz danych, które w swoich zasobach posiadają 96 390 e-książek i 24 914 e-czasopism. Dostęp do 12 baz EBSCO i do bazy PWN - Ibuk.pl, studenci posiadają nie tylko z sieci Uczelni ale również indywidualnie - na hasło. Studentom kierunku Finanse i rachunkowość dedykuje się 10 licencjonowanych baz danych takich, jak: Academic Search Complete, Bankowość Finanse Samorząd, e-Publikacje Nauki Polskiej, IBUK Libra, Newspaper Source, Regional Business News, Scopus, SpringerLink, Web of Knowledge, Wiley Online Library, Poza licencjonowanymi bazami Biblioteka proponuje studentom kierunku Finanse i rachunkowość, na stronie Internetowej, następujące bazy w wolnym dostępie (Open Access), min. BazEkon, Arianta BZCZ (Bibliografia Zawartości Czasopism), Czytelnia Czasopism PAN, czy wreszcie EUR-Lex - urzędowa baza danych Wspólnot Europejskich. Biblioteka pracuje w zautomatyzowanym systemie SOWA2/MARC21. Biblioteka posiada 31 komputerów, z czego użytkownikom oferuje 24 stanowiska wyposażone w pakiet Open Office 2.0. lub Microsoft Office oraz dostęp do Internetu. Studenci oraz pracownicy PWSZ mają również szeroki dostęp do księgozbioru innych bibliotek dzięki wypożyczalni międzybibliotecznej. Studenci PWSZ w Suwałkach posiadają również dostęp do zbiorów innych bibliotek na terenie miasta.

Uczelnia w roku akademickim 2014/2015 dokonała zakupu oprogramowania antyplagiatowego w firmie „Plagiat.pl Sp. z o.o.” Program ma być wykorzystywany przy sprawdzaniu prac dyplomowych na wszystkich kierunkach studiów prowadzonych na uczelni.

Na terenie uczelni znajdują się 4 laboratoria komputerowe, w których zainstalowano standardowe oprogramowanie. Brakuje jednak bardzo oprogramowania specjalistycznego, służącego do nauczania w zakresie finansów, a zwłaszcza rachunkowości. Niektórzy wykładowcy korzystają z oprogramowania autorskiego (np. na przedmiocie Optymalizacja w finansach i rachunkowości) lub darmowego (na przedmiocie Rynek finansowy). Wykładowcy nie korzystają także ze specjalistycznego oprogramowania statystycznego czy ekonometrycznego. Wyjątek stanowi MS Excel. Jednak w rozkładzie zajęć – laboratoria komputerowe rzadko wykorzystywane są na zajęcia związane z przedmiotami kierunkowymi czy też specjalnościowymi na kierunku *finanse i rachunkowość*. Można zatem stwierdzić, że warunki materialne zapewnione przez Uczelnię sprzyjają realizacji zakładanych efektów kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* z jednym wyjątkiem. Brak programów komputerowych z zakresu rachunkowości wykorzystywanych w przedsiębiorstwach ogranicza możliwość realizacji efektów kształcenia w obszarze umiejętności, np. U06, U31 czy U32, niezbędnych nawet na profilu ogólnoakademickim, ponieważ programy te stanowią obecnie niezbędny warunek prowadzenia rachunkowości w przedsiębiorstwie i instytucji finansowej. W perspektywie przejścia na profil praktyczny warunek ten musi być koniecznie spełniony.

W trakcie spotkania z ZO PKA studenci ocenili bazę biblioteczną za bardzo nowoczesną, liczbę i jakość książek za w pełni dostosowaną do potrzeb studenckich na ocenianym kierunku. W ocenie studentów biblioteka jest jednym z głównych atutów Uczelni. Studenci podczas spotkania z ZO PKA bardzo pozytywnie ocenili infrastrukturę dydaktyczną Uczelni – zwłaszcza nowoczesność sal i ich wyposażenie. Pozytywnie ocenili także jakość sprzętu komputerowego – wskazali jednak, iż specjalistyczne oprogramowanie rachunkowo-finansowe powinno być na bieżąco unowocześniane i aktualizowane.

Podczas spotkania Zespołu Oceniającego PKA z władzami Uczelni i Instytutu Humanistyczno-Ekonomicznego podsumowującego wizytację przewodniczący ZO podkreślił, że należy uzupełnić oprogramowanie komputerowe dla kierunku *finanse i rachunkowość* o programy z rachunkowości oraz rozszerzyć dostęp studentów ocenianego kierunku do zajęć w laboratoriach komputerowych. Wskazał także, że należy włączyć interesariuszy zewnętrznych do wyboru właściwego oprogramowania. W odpowiedzi na pierwsze z tych zaleceń władze Instytutu nadesłały kserokopię faktury potwierdzającej zakup programu „Mała księgowość 2014”. Warto w tym miejscu docenić zadeklarowane przez władze Uczelni działania dostosowawcze oraz zalecić dalszy sukcesywny zakup dydaktycznych, demonstracyjnych wersji pakietów finansowo-księgowych.

Praktyki studenckie odbywają się w: urzędach gminy w Bakalarzewie, Przerośli, Krasnopolu, Urzędach Skarbowych w Suwałkach i w Augustowie, Banku Polskiej Spółdzielczości Oddział w Suwałkach, Biurze Handlowym Agro, biurach rachunkowych z terenu Suwałk i okolic, Przedsiębiorstwie Energetyki Ciepłej i wielu innych. Lista instytucji, w których studenci odbywają praktyki stwarza możliwość realizacji efektów związanych z kształceniem na prowadzonych studiach o profilu ogólnoakademickim. W przyszłości z chwilą przejścia na profil praktyczny lista ta powinna być powiększana i aktualizowana.

Miejsca realizacji praktyk są zatwierdzane przez władze Instytutu pod kątem możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia. Studenci podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie ocenili infrastrukturę miejsc odbywania praktyk zawodowych – w ich ocenie w pełni pozwalają one na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Budynki PWSZ w Suwałkach są w pełni przystosowane do potrzeb osób ruchowo niepełnosprawnych, tj. posiadają odpowiednie podjazdy, windę, a także toalety. Uczelnia wyposażona jest w podjazdy dla wózków inwalidzkich, zarówno na zewnątrz budynku jak i wewnątrz. Parking przy Uczelni posiada wydzielone miejsca do parkowania dla osób niepełnosprawnych. Budowa architektoniczna obiektów pozwala na swobodne przemieszczanie się tych osób. W domu studenta przeznaczono pokój przeznaczony dla osób niepełnosprawnych. Brakuje natomiast rozwiązań i udogodnień dla osób z innym rodzajem niepełnosprawności – np. komputerów przystosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością narządu wzroku, powiększalników tekstu itp. Podczas wizytacji zwrócono uwagę na to, że pracownicy biblioteki zainteresowali się sprawą wprowadzenia udogodnień dla osób niedowidzących. W ocenie studentów prezentowanej podczas spotkania z ZO PKA infrastruktura dydaktyczna w wystarczającym zakresie jest przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W trakcie wizytacji z 2008 roku zwrócono uwagę, iż biblioteka powinna rozszerzyć dostęp do zagranicznej literatury naukowej oraz że wskazane byłoby dostosowanie infrastruktury, np. toalet do potrzeb osób niepełnosprawnych. W chwili obecnej powyższe zastrzeżenia są nieaktualne. W porównaniu do poprzednich ocen kierunkowo poprawiło się przystosowanie łazienek do potrzeb osób niepełnosprawnych, co wpłynęło pozytywnie na możliwość korzystania z infrastruktury przez te osoby. Z kolei w ostatniej Uchwale PKA nr 363/2010 z dnia 29 kwietnia 2010 roku, w której wizytowana jednostka otrzymała pozytywną ocenę jakości kształcenia nie sformułowano żadnych krytycznych uwag w zakresie dostosowania infrastruktury dydaktycznej i naukowej do potrzeb edukacyjnych na wizytowanym kierunku *finanse i rachunkowość*.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego: (ocena w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Warunki materialne zapewnione przez Uczelnię sprzyjają realizacji zakładanych efektów kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*. Władze Uczelni i Instytutu Humanistyczno-Ekonomicznego powinny sukcesywnie dokonywać zakupów programów komputerowych z zakresu rachunkowości wykorzystywanych w przedsiębiorstwach. Demonstracyjne wersje pakietów finansowo-księgowych umożliwiają bowiem pełną realizację efektów kształcenia w obszarze umiejętności, np. U06, U31 czy U32. Jeśli chodzi o instytucje, w których studenci ocenianego kierunku odbywają praktyki, to ich wykaz potwierdza, że PWSZ w Suwałkach stwarza studentom wizytowanego kierunku możliwości pełnej realizacji efektów kształcenia związanych z kształceniem o charakterze praktycznym.

W ocenie studentów infrastruktura dydaktyczna wykorzystywana na wizytowanym kierunku jest bardzo nowoczesna i w pełni pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Studenci mają zapewniony dostęp do biblioteki i czytelní. Budynki są przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo, brakuje natomiast rozwiązań dla osób z innymi rodzajami niepełnosprawności.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Instytut Humanistyczno – Ekonomiczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach nie prowadzi na akredytowanym kierunku *finanse i rachunkowość* studiów II stopnia, a zatem nie ma obowiązku realizacji badań naukowych. Należy jednak podkreślić, że nauczyciele akademicy prezentowali rezultaty swojej działalności naukowo-badawczej na niżej wymienionych konferencjach naukowych (zorganizowanych przez Instytut):

1. „Rynek innowacji w Polsce” pod patronatem Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego prof. dr hab. Barbary Kudryckiej, (17-19 czerwca 2008, Augustów)
2. „Rynek innowacji w Polsce” pod patronatem Ministerstwa Gospodarki, kontynuacja konferencji z roku 2008 (24-25 czerwca 2009, Augustów)
3. „Ekonomia społeczna dla rozwoju społeczności lokalnej”. Współorganizator: Centrum Aktywności Społecznej „PRYZMAT” w Suwałkach (9 grudnia 2011, Suwałki)
4. „Transgraniczność jako czynnik rozwoju regionu, społeczne, prawne i ekonomiczne wymiary współpracy transgranicznej”. Współorganizator: Instytut Ochrony Zdrowia Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach (23-24 kwietnia 2013, Suwałki)

Ponadto w Raporcie Samooceny wymieniono 12 publikacji naukowych będących efektem badań realizowanych przez kadrę dydaktyczną Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego.

Badania naukowe prowadzone przez pracowników kierunku *finanse i rachunkowość* mają pozytywny wpływ na jakość procesu kształcenia. Wyraża się on poprzez: praktyczny wymiar badań, sprzyjający uprządkowaniu kierunku; współpracę w działalności naukowo-badawczej z otoczeniem społeczno-gospodarczym, co umożliwia udział podmiotów tego otoczenia w kształtowaniu programu studiów, efektów kształcenia i rozwiązań w zakresie form kształcenia; przenoszenie dobrych praktyk wynikających z krajowej i międzynarodowej współpracy na gruncie naukowo-badawczym na proces dydaktyczny; angażowanie w działalność naukowo-badawczą najaktywniejszych studentów.

Na podkreślenie zasługuje również włączanie studentów wizytowanego kierunku w badania naukowe i będące ich efektem publikacje konferencyjne. W trakcie wizytacji Dyrektor Instytutu Humanistyczno-Ekonomicznego wręczył Zespołowi Oceniającemu PKA listę 4 publikacji powstałych przy współudziale wymienionych z imienia i nazwiska 9 studentów i kilku pracowników naukowych PWSZ w Suwałkach.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: (ocena: nie dotyczy)

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1)

Zasady rekrutacji reguluje Uchwała nr 16/2012 Senatu PWSZ w Suwałkach z dnia 23 kwietnia 2013 roku w sprawie *warunków i trybu rekrutacji na studia stacjonarne i niestacjonarne w PWSZ w Suwałkach na rok akademicki 2014/2015*. Przyjęcie na studia odbywa się w oparciu o listę rankingową tworzoną na podstawie postępowania kwalifikacyjnego przeprowadzanego przez komisję rekrutacyjną. W postępowaniu rekrutacyjnym brane są pod uwagę wyniki egzaminu maturalnego, przewidziano także sposób kwalifikacji dla osób z tzw. „starą maturą”, maturą międzynarodową, kandydatów spoza obszaru EU oraz dla laureatów i finalistów olimpiad.

Pozycja na liście rankingowej tworzona jest w oparciu o sumę punktów z następujących przedmiotów: matematyka lub historia lub geografia lub wiedza o społeczeństwie oraz z języka obcego nowożytnego. W przypadku, gdy kandydat zdawał egzamin na poziomie rozszerzonym punkty z danego przedmiotu mnoży się razy 1,5. W sytuacji, gdy kandydaci uzyskają taką samą

liczba punktów stosuje się dodatkowe kryterium – średnią ocen ze świadectwa ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej. Zasady rekrutacji są powszechnie dostępne na stronie internetowej Uczelni.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA ocenili przyjęte kryteria rekrutacyjne za przejrzyste, sprawiedliwe i niezawierające zapisów dyskryminujących. W ocenie studentów przyjęte kryteria pozwalają na właściwą selekcję kandydatów, a limity przyjęć odpowiadają potencjałowi dydaktycznemu Instytutu.

Procedury rekrutacji studentów nie dyskryminują żadnej z grup potencjalnych kandydatów na studia. Podstawowym obszarem rekrutacji objętym działaniami Uczelni są powiaty suwalski, sejneński, augustowski, ełcki, gołdapski, olecki, powiat miasto Suwałki oraz obywatele Litwy polskiego pochodzenia. Liczba rekrutowanych studentów jest relatywnie niewielka: na studiach stacjonarnych wynosi około 50 osób i niestacjonarnych 20-30 studentów. Można sądzić, że w sytuacji gdy rekrutowani są wszyscy kandydaci możliwości skutecznego wdrożenia działań jakościowych są ograniczone.

7.2)

System oceny jest zorientowany na proces uczenia się. Jest przejrzysty i sformułowany obiektywnie. Nauczyciele akademicki prowadzący wykłady i ćwiczenia stawiają konkretne wymagania i obiektywnie oceniają wkład studenta w osiąganie zakładanych do realizacji dla danego przedmiotu efektów kształcenia. Zatem system oceny osiągnięć studentów jest ukierunkowany na przekazywanie i egzekwowanie wiedzy. Zaliczenia przeprowadzane są w różnej formie: egzaminów, testów, zaliczeń, sprawdzając zarówno poziom wiedzy i umiejętności, natomiast kompetencje społeczne studentów sprawdzane są przez formy pracy studentów na zajęciach, w tym poprzez pracę w grupach.

Nakład pracy studenta konieczny do uzyskania efektów kształcenia został opisany w sylabusach przedmiotów, z uwzględnieniem godzin kontaktowych z nauczycielem akademickim oraz pracy własnej studenta. Jest to system skonstruowany prawidłowo, więc tym bardziej zaskakuje informacja podana na stronie 30 Raportu Samooceny, że „Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów wynosi 177 ECTS (wszystkie przedmioty, bez punktów ECTS za praktykę zawodową). Jest to wielkość znacznie zawyżona. Dla jej określenia wystarczyło zsumować dane na temat nakładu pracy własnej studenta wyrażonej w punktach ECTS, które znajdują się w sylabusach przedmiotów.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA posiadali małą wiedzę na temat szacowania nakładu pracy oraz punktów ECTS – zwłaszcza uwzględnianiu pracy własnej. Po krótkim wyjaśnieniu ocenili, iż ich zdaniem poszczególnym przedmiotom oszacowano właściwie nakład pracy. Ocenili, iż nakład ten jest wystarczający do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Zasady dotyczące systemu formułowania ocen znajdują się w Regulaminie studiów, wytycznych dotyczących realizacji praktyk zawodowych, a także w sylabusach przedmiotów. Znajdują się tam informacje o sposobie zaliczenia przedmiotu i składowej oceny końcowej. Określono sposób weryfikacji efektów kształcenia dla wiedzy, umiejętności i postaw. W przypadku większości przedmiotów przewidziano także systematyczną ocenę studenta, np. poprzez ocenę przygotowania do zajęć, wypowiedź w trakcie zajęć, przygotowanie prezentacji, pracy itp.. Przyjęty system oceny ciągłej można uznać za mobilizujący studentów do ciągłej pracy i rozwoju poprzez ukierunkowanie na proces uczenia się.

Podczas spotkania ZO PKA ze studentami wyrazili oni opinię, iż przyjęty system formułowania ocen jest przejrzysty i pozwala na obiektywne formułowanie ocen. Ich zdaniem system oceny przewiduje uczenie się w całego toku studiów poprzez ciągły system weryfikacji.

7.3)

Program studiów kierunku *finanse i rachunkowość* stwarza potencjalne możliwości udziału studentów w programach wymiany. Zgodnie z § 11 pkt. 1 Regulaminu studiów „Student (...) może

studiować za granicą w ramach programów międzynarodowych i uzyskać zaliczenie tego okresu studiów w Uczelni”. Regulamin nie precyzuje kwestii mobilności krajowej i uznawania zdobytych w tej formie efektów kształcenia. Studenci posiadają małą wiedzę na temat systemu punktów ECTS – kojarząc je głównie z odpłatnością za powtarzane przedmioty. Sposób szacowania punktów ECTS w Uczelni sprzyja mobilności studentów. Za organizację procesu wymiany odpowiada Koordynator Uczelniany Programu Erasmus oraz Biuro Karier.

Studenci na wizytowanym kierunku nie przejawiają zainteresowania mobilnymi formami studiowania. Studenci posiadają znikomą wiedzę na temat programów mobilności międzynarodowej, wskazując na niewystarczające upowszechnianie informacji dostarczanych przez Uczelnię. Podkreślić należy jednak, iż aktualne informacje o programach mobilności są powszechnie dostępne na stronie internetowej Uczelni. Studenci i pracownik Biura Karier odpowiedzialny za mobilność studentów, nie posiadają żadnej wiedzy na temat mobilności krajowej. Jednostka powinna podejmować bardziej skuteczne działania w zakresie upowszechniania wśród studentów informacji na temat udziału w krajowej i międzynarodowej wymianie międzyuczelnianej.

Studenci od roku akademickiego 2012/2013 nie uczestniczyli w programach wymiany międzynarodowej i krajowej (w roku akademickim 2011/2012 2 studentów wyjechało do uczelni zagranicznej). Jako powód niskiego zainteresowania wyjazdem studenci podczas spotkania z ZO PKA wskazali kwestie finansowe oraz niewystraszającą znajomość języka. Uczelnia posiada podpisane porozumienia o współpracy z jednostkami m.in. na Litwie, Łotwie, Słowacji. Na ocenianym kierunku nie było osób przyjeżdżających z zagranicy, ani wśród wykładowców, ani też studentów. W ocenie studentów zakres współpracy międzynarodowej nie ma wpływu na proces kształcenia na ich kierunku.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci nisko ocenili poziom lektoratów na wizytowanym kierunku – ich zdaniem prowadzony jest on na słabym poziomie, zwłaszcza w zakresie słownictwa specjalistycznego związanego z kierunkiem.

Studenci studiów stacjonarnych mają możliwość uczestniczenia w zajęciach prowadzonych w języku angielskim – wykład i ćwiczenia z Mikroekonomii. Pozytywnie ocenili dostępność tych zajęć, jednak wskazali na własną niewystarczającą znajomość języka angielskiego.

7.4)

Studenci mają zapewnioną opiekę nauczycieli akademickich podczas konsultacji, których terminy są im znane (np. poprzez umieszczenie w gablotach, czy bezpośrednie informowanie studentów podczas zajęć. Terminy konsultacji są dostosowane do potrzeb studentów. W trakcie konsultacji studenci mogą uzyskać wsparcie w zakresie sprawiających im trudności treści kształcenia. Dodatkowo studenci mogą kontaktować się z wykładowcami drogą elektroniczną, i taką formę kontaktu, jak wskazali, preferują najbardziej.

W ramach prowadzonych zajęć nauczyciele akademicy udostępniają studentom materiały związane z zajęciami, które w opinii studentów są przydatne w procesie kształcenia. Jednostka nie organizuje dla studentów kursów wyrównawczych, natomiast nauczyciele akademicy oferują pomoc w trakcie godzin konsultacji. W opinii studentów taka forma wsparcia jest dla nich korzystniejsza, gdyż pozwala skupić się na kwestiach sprawiających im trudności. Biblioteka w ramach swojej działalności organizuje tzw. „Pogotowie dla osób piszących prace dyplomowe”, które oferuje pomoc w zakresie właściwego doboru literatury oraz sposobu jej wyszukiwania, a także udzielenie informacji związanej z prawidłową edycją pracy. Studenci bardzo pozytywnie ocenili ten rodzaj wsparcia.

Studenci mogą indywidualizować proces kształcenia poprzez studiowanie według indywidualnego planu studiów (IPS) lub indywidualnego programu nauczania (IPN). Regulamin studiów nie precyzuje jasnych kryteriów korzystania z tych form, stąd studenci mają swobodny dostęp do indywidualizacji (jedynym kryterium jest ukończenie I roku studiów ze średnią co najmniej 4,0 – z kryterium tego wyłączono osoby niepełnosprawne). Program kształcenia

przewiduje możliwość wyboru tylko jednej specjalności – „Rachunkowość w przedsiębiorstwie”. Pula przedmiotów do wyboru jest niezbyt bogata: język obcy, wychowanie fizyczne, seminarium kursowe i dyplomowe oraz przedmiot do wyboru (w 5 i 6 semestrze). Pomimo tego wymóg 30% punktów ECTS przypadających na przedmioty wybieralne jest zachowany. Tak przyjęte rozwiązania umożliwiają w znikomym stopniu możliwość indywidualizacji. Studenci podczas spotkania z ZO PKA posiadali wiedzę na temat IPS i IPN i pozytywnie odnieśli się do tych rozwiązań. W pozostałym zakresie indywidualizacji wskazali potrzebę uruchomienia innych specjalności, np. z zakresu bankowości. W ocenie studentów nie mają oni możliwości realnego indywidualizowania treści kształcenia, gdyż oferta przedmiotów do wyboru jest niewystarczająca.

Harmonogram roku akademickiego określa Zarządzenie nr 24/2014 Rektora PWSZ w Suwałkach z dnia 27.05.2014 roku. Kształcenie na studiach stacjonarnych odbywa się od poniedziałku do piątku w godz. 8.00 – 19.50, natomiast na studiach niestacjonarnych od piątku (godz. 15.00 – 20.00) do niedzieli (godz. 8.00 – 19.50). W planach nie uwzględniono dłuższej przerwy obiadowej (zwłaszcza na studiach niestacjonarnych).

Studenci zasadniczo pozytywnie ocenili harmonogram roku akademickiego, w tym sesji egzaminacyjnej. Wskazali jednak uwagi do zbyt dużej liczby przerw pomiędzy zajęciami („okienek”). Uzyskanie opinii studentów niestacjonarnych na temat organizacji zjazdów było niemożliwe, ze względu na brak tych studentów na spotkaniu z ZO PKA.

Obsługą administracyjną studentów ocenianego kierunku zajmuje się sekretariat Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego. Godziny jego pracy są dostosowane do potrzeb studentów stacjonarnych i niestacjonarnych. Studenci podczas spotkania z ZO PKA ocenili jakość bezpośredniej obsługi administracyjnej bardzo wysoko.

Informacje związane z tokiem kształcenia umieszczane są na stronie internetowej Uczelni, a także w gablotach informacyjnych. Studenci wskazali zastrzeżenia co do aktualności informacji – głównie umieszczanych na stronie internetowej. Dodatkowo wskazali na problem związany ze zbyt późnym informowaniem o zmianie zajęć (przełożenie godzin, odwołanie), głównie związanych z przedmiotami: Historia myśli ekonomicznej, Makroekonomia i Mikroekonomia. W ocenie studentów niekorzystnie na proces kształcenia oddziałuje fakt braku dostępności sylabusów w formie elektronicznej (np. umieszczenie na stronie internetowej, czy w e-dziekanacie). Jak wskazali sprawdzanie sylabusów w sekretariacie jest uciążliwe i uniemożliwia pełną swobodę korzystania z nich.

Zgodnie z regulaminem studiów dla każdego rocznika może zostać powołany opiekun roku. Studenci wskazali jednak, iż nie mają potrzeby korzystania z jego pomocy, gdyż większość spraw są w stanie załatwić samodzielnie lub za pośrednictwem starosty.

W trakcie wizytacji ZO PKA Uczelnia przedstawiła dokumenty, z których wynika, iż na podstawie § 1 ust. 1 pkt. 2, § 3 i § 5 Uchwały nr 31/2013 Senatu PWSZ z dnia 25 czerwca 2013 roku w sprawie *określania zasad pobierania opłat za studia i usługi edukacyjne oraz trybu i warunku zwalniania w całości lub części z tych opłat studentów PWSZ w Suwałkach* oraz na podstawie § 3 ust. 6 i 7 Zarządzenia nr 78/2014 Rektora PWSZ z dnia 30 września 2014 roku w sprawie *wysokości opłat za świadczone usługi edukacyjne na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych w roku akademickim 2014/2015 w PWSZ w Suwałkach*, pobiera od studentów studiów stacjonarnych opłaty za kształcenie na drugim i kolejnym kierunku studiów. Uczelnia jako podstawę prawną pobierania opłat wskazała art. 99 ust. 1 pkt 1a i 1b oraz ust. 1b, a także art. 170a ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Przywołane akty prawne zostały uznane za uchylone, w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 czerwca 2014 roku w sprawie K 35/11, na podstawie art. 1 ust. 78 lit. a) i b) oraz ust. 114 ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz niektórych innych ustaw. W związku z powyższym pobieranie tych opłat jest niedozwolone. Uczelnia powinna niezwłocznie dostosować regulacje w tym zakresie do obowiązujących przepisów prawa.

Studenci niepełnosprawni mogą liczyć na uzyskanie indywidualizacji procesu kształcenia oraz pomoc materialną przewidzianą w ramach stypendium specjalnego dla osób niepełnosprawnych.

Studenci mają swobodną możliwość wyboru promotora pracy dyplomowej oraz jej tematu. Podczas spotkania z ZO PKA studenci pozytywnie ocenili wsparcie promotora w trakcie pisanie pracy dyplomowej oraz jakość seminariów. Dodatkowo wysoko ocenili pomoc pracowników biblioteki w zakresie wyszukiwania literatury, czy edycji tekstu pracy. Studenci wyrazili zadowolenie z możliwości doboru tematu pracy dyplomowej zgodnie z własnymi zainteresowaniami. W PWSZ w Suwałkach trwa wdrażanie procedury antyplagiatowej i zgodnie z informacjami uzyskanymi w trakcie wizytacji ZO PKA w najbliższym czasie wszystkie prace dyplomowe będą weryfikowane w taki sposób pod kątem samodzielności ich pisanie. Do tej pory weryfikacja samodzielności dobywała się głównie poprzez analizę promotorów.

Studenci mogą rozwijać zainteresowania naukowe w ramach studenckiego ruchu naukowego. Na ocenianym kierunku działa jedno koło - Koło Naukowe Młodych Ekonomistów i Finansistów. Działalność koła skupia się wokół tematyki związanej z finansami, rachunkowością i ekonomią. Studenci podejmują inicjatywy naukowe (udział w konferencjach), a także inicjatywy na rzecz społeczności Uczelni i społeczności lokalnej. Przejawem tego jest organizacja spotkań, pogadanek, szkoleń z zakresu finansów. Członkowie koła planują rozpocząć także działalność naukową, między innymi poprzez dalszy rozwój współpracy ze studenckim ruchem naukowym finansistów z Uniwersytetu Jagiellońskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Koło nie posiada stałego budżetu, opiera się na finansowaniu celowym i taki sposób wsparcia finansowego uważają za prawidłowy i wystarczający. Przedstawiciele koła podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie ocenili wsparcie Uczelni dla studenckich inicjatyw naukowych (finansowe i merytoryczne). Studenci mają zapewniony dostęp do niezbędnej infrastruktury uczelnianej. Dodatkowo chętni studenci mają możliwość zakładania własnych kół.

Oceniając kompletność informacji zawartych w programach poszczególnych przedmiotów należy podkreślić, że wszystkie sylabusy są dostępne w sekretariacie Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego. Studenci w większości nie korzystają z nich – podają, że nie czują potrzeby zapoznawania się z informacjami tam zawartymi. W sylabusie wskazano informacje niezbędne dla charakterystyki procesu kształcenia, tj. na temat formy zajęć, nauczyciela akademickiego prowadzącego zajęcia, liczby godzin zajęć, treści kształcenia, form i warunków zaliczenia, liczby punktów ECTS, a także literatury przedmiotu. Ci studenci którzy korzystali z sylabusów wskazali, że informacje tam zawarte są kompletne i przydane w toku kształcenia.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie ocenili przydatność materiałów zalecanych w sylabusach, jak również wskazywanych przez nauczycieli w trakcie zajęć. Materiały te – głównie w postaci pozycji literatury są w ich ocenie właściwie dobrane i pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Głównym mechanizmem motywującym studentów do osiągnięcia lepszych wyników kształcenia jest stypendium Rektora dla najlepszych studentów. Regulamin studiów przewiduje także nagrody i wyróżnienia Rektora, ale studenci podczas spotkania z ZO PKA nie posiadali wiedzy na ten temat. Wskazali jednak, iż samo stypendium jest już wystarczającym mechanizmem motywującym.

Studenci mają zapewniony dostęp do wszystkich form wsparcia socjalnego przewidzianego w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Kwestie pomocy materialnej reguluje *Regulamin przyznawania pomocy materialnej studentom PWSZ w Suwałkach*. Przyznawaniem pomocy materialnej zajmuje się Instytutowa Komisja Stypendialna, z wyjątkiem stypendium Rektora dla najlepszych studentów, które przyznawane jest przez Odwoławczą Studencką Komisję Stypendialną. Komisje powoływane są na wniosek organu samorządu studenckiego, a ich skład w większości stanowią studenci zgodnie z art. 177 ust. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Wątpliwości budzą następujące zapisy Regulaminu:

1. Procedura powołania Instytutowej Komisji Stypendialnej: Zgodnie z art. 175 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym „Świadczenia, o których mowa w art. 173 ust. 1 pkt 1–2 i 8, są przyznawane na wniosek studenta przez kierownika podstawowej jednostki organizacyjnej (...)” i ust. 4 „kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej lub Rektor przekazują uprawnienia w zakresie przyznawania stypendium socjalnego, stypendium

specjalnego dla osób niepełnosprawnych, zapomogi oraz stypendium Rektora dla najlepszych studentów odpowiednio komisji stypendialnej lub odwoławczej komisji stypendialnej”. Zgodnie z § 5 ust. 3 Regulaminu „Na pisemny wniosek studentów wchodzących w skład Rady Instytutu, Dyrektor danego Instytutu powołuje na okres roku akademickiego i przekazuje uprawnienia o których mowa w ust. 1 Instytutowej Komisji Stypendialnej”, natomiast § 5 ust. 4 Regulaminu przewiduje, iż „Na pisemny wniosek Uczelnianej Rady Samorządu Studentów, Rektor: 1. Przekazuje uprawnienia o których mowa w ust. 3 Instytutowym Komisjom Stypendialnym (...)”. W PWSZ instytut, zgodnie z § 9 ust. 3 Statutu PWSZ, stanowi podstawową jednostkę organizacyjną w myśl art. 2 ust. 1 pkt. 29 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zatem to Dyrektor Instytutu jest odpowiedzialny za przyznawanie pomocy materialnej, za wyjątkiem stypendium Rektora dla najlepszych studentów, i to on może powołać Instytutową Komisję Stypendialną i przekazać jej uprawnienia w zakresie jej przyznawania. Regulamin PWSZ przewiduje podwójne przekazanie uprawnień do przyznawania pomocy materialnej.

2. Zgodnie z § 5 ust. 6 Regulaminu „do zadań Instytutowej Komisji Stypendialnej należy: (...) sporządzanie i przekazywanie Dyrektorom protokołów do wydania decyzji w sprawie przyznania lub nieprzyznania świadczeń pomocy materialnej”. Dyrektor Instytutu w myśl § 5 ust. 3 Regulaminu przekazuje uprawnienia w zakresie pomocy materialnej. Przekazując uprawnienia upoważnia także Instytutową Komisję Stypendialną do wydania decyzji w zakresie prawa do pomocy materialnej. Przyjęty zapis Regulaminu ogranicza zatem zakres przekazania uprawnienia Instytutowej Komisji Stypendialnej określony w art. 173 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym wyłącznie do etapu przygotowania protokołu. Ponadto art. 177 ust. 4 przewiduje podpisywanie decyzji przez przewodniczących komisji. Ustawa w art. 177 ust. 6 w ramach nadzoru umożliwia natomiast kierownikowi podstawowej jednostki organizacyjnej uchylenie decyzji komisji stypendialnej jeżeli taj jest niezgodna z przepisami ustawy lub regulaminem, o którym mowa w art. 186 ust. 1.
3. Zgodnie z § 7 ust. 4 Regulaminu „W przypadku niedostarczenia przez studenta wszystkich wymaganych dokumentów (...) komisja stypendialna lub odwoławcza komisja stypendialna (...) może wezwać studenta do przedstawienia wyjaśnień. Niezłożenie wyjaśnień w wyznaczonym terminie skutkuje odmową przyznania stypendium socjalnego” i ust. 5 „W przypadku niedostarczenia niezbędnych dodatkowych dokumentów w wyznaczonym terminie, na wniosek studenta o przyznanie pomocy materialnej pozostaje bez rozpatrzenia”. Art. 64 § 2 kpa przewiduje, iż w przypadku gdy „podanie nie czyni zadość innym wymaganiom ustalonym w przepisach prawa, należy wezwać wnoszącego do usunięcia braków w terminie siedmiu dni z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje pozostawienie podania bez rozpoznania.”. Zatem w przypadku stwierdzenia braków w dokumentacji stypendialnej postępowanie administracyjne obligatoryjnie zobowiązuje komisję stypendialną do wezwania studenta do uzupełnienia braków, natomiast w § 7 ust. 4 Regulaminu przewidziano możliwość złożenia wyjaśnień, zaś w ust. 5 mowa jest już o skutkach niedostarczenia brakujących dokumentów.
4. Regulamin w § 24 ust. 2 przewiduje, iż w przypadku małżeństw studenckich, jeżeli oboje małżonków jest studentami PWSZ w Suwałkach, zapomoga przysługuje wyłącznie jednemu małżonkowi. Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym w art. 183 ust. 1 przewiduje, że „Zapomoga może być przyznana studentowi, który z przyczyn losowych znalazł się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej”. Ustawa nie zawęża prawo do otrzymania zapomogi w przypadku małżeństw studenckich wyłącznie dla jednego małżonka. Każdy z małżonków posiada odrębne prawa studenta, a sam fakt zawarcia związku małżeńskiego nie powinien skutkować ograniczeniem prawa do tego świadczenia.

Zaleca się podjęcie przez Uczelnię działań zmierzających do dostosowania od nowego roku akademickiego Regulaminu przyznawania pomocy materialnej do przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Kodeksu postępowania administracyjnego.

Decyzje wydawane przez komisje stypendialne spełniają warunki określone w art. 107 kpa. Podział środków przeznaczonych na pomoc materialną i progi stypendialne ustalane są w porozumieniu z samorządem studenckim.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA pozytywnie odnieśli się do oferowanego zakresu pomocy materialnej. W ich ocenie procedura uzyskania stypendium jest przejrzysta, stawki stypendiów są zadowalające, a ich wypłaty regularne.

Uczelnia dysponuje jednym domem studenta, mieszczącym się przy ulicy Szkolnej 2. Dysponuje on pokojami 2 i 3 osobowymi gwarantującymi zakwaterowanie dla 154 studentów. W jego skład wchodzi także stołówka i Klub Studencki. W opinii studentów dom studenta gwarantuje właściwą liczbą miejsc noclegowych. Warunki mieszkaniowe zdaniem studentów są na bardzo wysokim poziomie, który jest adekwatny do ceny. Na terenie PWSZ znajduje się bar studencki, placówka pocztowa, a także parking dla studentów i pracowników.

W Uczelni w oparciu o Regulamin Samorządu Studenckiego działa samorząd studencki. Samorząd funkcjonuje na szczeblu ogólnouczelnianym jako Uczelniana Rada Samorządu Studenckiego. Posiada on dostęp do niezbędnej infrastruktury oraz sprzętu biurowego. Finansowanie samorządu nie funkcjonuje w oparciu o stały budżet – stanowi ono finansowanie celowe według zapotrzebowania. W ocenie członków samorządu taki sposób finansowania jest dla nich optymalny i w pełni odpowiada potrzebom. Działalność samorządu, poza reprezentacją w zakresie spraw studenckich przed Władzami, stanowi także animacja życia kulturalno-społecznego głównie poprzez organizację juwenaliów. Członkowie samorządu w trakcie spotkania z ZO PKA ocenili bardzo dobrze współpracę z Władzami, w ich ocenie Uczelnia jest otwarta na inicjatywy studenckie.

Studenci podczas spotkania z ZO PKA wskazali, iż działalność samorządu jest im znana w stopniu umiarkowanym. Jako główne zadanie tego organu wskazali pomoc w załatwianiu spraw związanych z sytuacjami problemowymi pojawiającymi się w toku studiów.

W strukturach PWSZ działa także Akademicki Związek Sportowy, który umożliwia studentom rozwój umiejętności fizycznych. Jego działalność opiera się na promowaniu aktywności i kultury fizycznej. Studenci mają zapewnioną możliwość uczestnictwa w imprezach sportowych, np. Suwałki Football League Orlik 2015, czy w Akademickich Mistrzostwach Polski w piłce siatkowej mężczyzn. Studenci podczas spotkania z ZO PKA posiadali wiedzę na temat działalności AZS, jednak wskazali, iż w większości nie są zainteresowani działalnością sportową.

Wsparciem studentów i absolwentów we wchodzeniu na rynek pracy zajmuje się Biuro Karier. Posiada ono swoją stronę internetową, na której w małym stopniu publikowane są obecnie informacje dla studentów. Zasób ofert dla studentów ocenianego kierunku jest znikomy. Biuro oferuje pomoc w tworzeniu dokumentów aplikacyjnych, czy przygotowaniu do rozmów kwalifikacyjnych. Studenci posiadają małą wiedzę na temat funkcjonowania Biura Karier. Sytuację tę potwierdza analiza ankiet przeprowadzonych wśród studentów, gdzie od kilku lat studenci słabo ocenili dostępność informacji na temat Biura Karier. Zalecana jest zatem większa aktywność Biura Karier w zakresie pomocy studentom we wchodzeniu na rynek pracy.

Studenci wyrazili ogólne zadowolenie z dostępnych form wsparcia, zarówno dydaktycznego, naukowego i materialnego. W Instytucie nie funkcjonuje formalny system zgłaszania i rozwiązywania skarg. Studenci podczas spotkania z ZO PKA wskazali, iż bardzo dobre relacje z nauczycielami akademickimi oraz Władzami pozawala na bieżące rozwiązywanie problemów. W ich ocenie nie zachodzi potrzeba formalizacji w tym zakresie. Studenci mogą zgłaszać zapotrzebowanie na materiały biblioteczne poprzez wypełnienie zgłoszenia na stronie internetowej biblioteki. Studenci wskazali, iż kilkakrotnie zgłaszali swoje propozycje, które zostały uwzględnione.

W spotkaniu eksperta studenckiego ZO PKA ze studentami uczestniczyło około 100 osób – studentów studiów stacjonarnych ze wszystkich lat studiów. Wyrazili oni ogólne zadowolenie z kształcenia w PWSZ w Suwałkach. Główne zastrzeżenia odnosiły się do przepływu informacji pomiędzy Uczelnią, a nimi. Pozytywnie ocenili system opieki naukowej, dydaktycznej oraz materialnej. Jako mocne strony procesu kształcenia wymienili infrastrukturę dydaktyczną,

wyposażenie i dostępność biblioteki oraz dobry poziom kształcenia. Do negatywnych stron zaliczyli problemy z przepływem informacji – zwłaszcza w zakresie zmiany godzin zajęć dydaktycznych, a także nieliczne problemy z wglądem do prac egzaminacyjnych.

Podczas poprzedniej oceny jakości kształcenia na wizytowanym kierunku (Uchwała PKA nr 363/2010 z dnia 29 kwietnia 2010 roku) nie wskazano zaleceń odnoszących się do systemu wsparcia studentów w procesie uczenia się.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego: (ocena – znacząco)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Przyjęcie na studia następuje na podstawie postępowania rekrutacyjnego, polegającego na tworzeniu listy rankingowej. W ocenie studentów zasady rekrutacji, ustalone uchwałą Senatu, są sprawiedliwe, przejrzyste i nie zawierają przepisów dyskryminujących. Kryteria rekrutacji pozwalają na właściwą selekcję kandydatów. Władze Instytutu powinny zwiększyć skuteczność działań rekrutacyjnych, ponieważ utrzymanie dotychczasowych poziomów naboru nie gwarantuje zachowania ciągłości kształcenia na ocenianym kierunku, w szczególności na studiach niestacjonarnych.

7.2) Stosowany na wizytowanym kierunku system oceny osiągnięć studentów jest przejrzysty, obiektywny i sprawiedliwy. Dla większości przedmiotów określono szczegółowe zasady zaliczeń, w tym przypisano metody weryfikacji osiągnięcia zamierzonych efektów. Ciągła weryfikacja cząstkowa zorientowana jest na proces uczenia się.

7.3) Działania związane z mobilnością studentów wskazują na niewielkie wykorzystanie możliwości wyjazdów i całkowity brak przyjazdów z zagranicy. Program studiów sprzyja mobilności międzynarodowej studentów, brakuje natomiast rozwiązań w zakresie mobilności krajowej. Studenci nie uczestniczą w programach wymiany międzynarodowej i krajowej oraz posiadają znikomą wiedzę w tym zakresie.

7.4) Studenci mają zapewnioną właściwą ich zdaniem opiekę dydaktyczną, naukową i materialną. Uczelnia pobiera niezgodnie z prawem opłaty za kształcenie na drugim kierunku studiów w formie stacjonarnej. Regulamin pomocy materialnej zawiera zapisy budzące zastrzeżenia ZO PKA. Studenci oceniają pozytywnie zawartość sylabusów, jednak mają zastrzeżenia co do formy ich udostępniania. W Uczelni działa samorząd studencki, który w umiarkowanym stopniu podejmuje działania na rzecz środowiska studenckiego. Biuro Karier wykazuje niski stopień zaangażowania na rzecz wspierania studentów we wchodzeniu na rynek pracy.

Kryterium 8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

8.1)

Aktualnym aktem prawnym regulującym kwestie zapewnienia jakości kształcenia w wizytowanej jednostce jest Uchwała Senatu nr 52 z dnia 26.06.2012 r. w sprawie zatwierdzenia Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach ze zmianami określonymi w Uchwale Senatu nr 11/2014 z dn. 25.03.2014 r. Elementy składowe WSZJK oraz zasady przeprowadzenia ankietyzacji i hospitacji zajęć zostały sformułowane w Zarządzeniu Rektora nr 39/2013 z dnia 28.05.2013 r. ze zmianami określonymi w Zarządzeniu Rektora nr 6/2014 z dn. 22.01.2014 r. Uchwałą Rady Instytutu z dnia 23.04.2013 r. wprowadzono WSZJK w Instytucie Humanistyczno-Ekonomicznym

Wraz z wprowadzeniem wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia określono jego cel, obszary funkcjonowania oraz strukturę. Monitorowanie i ocena zadań w ramach WSZJK odbywa się na podstawie: dokumentacji procesu dydaktycznego, hospitacji, ankietyzacji studentów, badań losów absolwentów, opinii pracodawców na temat praktycznego wykorzystania wiedzy i umiejętności w pracy zawodowej, włączania przedstawicieli otoczenia społeczno- gospodarczego w proces przygotowywania planów i programów kształcenia.

W ramach struktury organizacyjnej systemu na poziomie Uczelni powołano Uczelnianą Komisję ds. Jakości Kształcenia- Zarządzenie Rektora nr 22/2013 z dn. 09.04.2013 r.; aktualny skład osobowy przedstawia Zarządzenie Rektora nr 93/2014 z dn. 01.12.2014 r., w którym jest dwóch przedstawicieli studentów. Komisja zgodnie z zakresem kompetencji zajmuje się opracowywaniem procedur służących zapewnieniu jakości kształcenia oraz przedstawianiem Rektorowi propozycji działań doskonalących ten proces. Na poziomie Instytutu powołano Instytutową Komisję ds. Jakości Kształcenia oraz Kierunkową Komisję ds. Jakości Kształcenia. Aktualny jej skład zatwierdzono na posiedzeniu Rady Instytutu w dn. 28.05.2013 roku, podczas którego do prac Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia włączono czterech przedstawicieli studentów, w tym jednego reprezentującego wizytowany kierunek studiów.

W trakcie wizytacji nie przedstawiono dokumentów świadczących o włączaniu przedstawicieli studentów do prac w Kierunkowej Komisji ds. jakości kształcenia. Ponadto w skład Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia wchodzi powoływani przez Dyrektora Instytutu nauczyciele akademicki w liczbie określonej przez Dyrektora, zapewniającej właściwą reprezentację głównych kierunków kształcenia, studenci wskazani przez uczelniany organ Samorządu Studentów, przedstawiciele pracodawców oraz inne osoby wskazane przez Dyrektora.

Zadaniem Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia jest analiza semestralnych raportów Komisji Kierunkowej ds. Jakości Kształcenia wraz z wnioskowaniem Radzie Instytutu zgłoszonych zmian w efektach kształcenia i programie kształcenia, przeprowadzenie i opracowanie wyników corocznej ankietyzacji pracowników wśród studentów wraz z ich udostępnieniem nauczycielom akademickim, których zajęcia były oceniane, a także na ich podstawie prowadzenie i upowszechnianie rankingu najlepiej ocenionych pracowników. Ponadto jej zadania to: analiza, monitorowanie i okresowe przeglądy programów kształcenia, nadzór nad funkcjonowaniem i prawidłową realizacją celów systemu, jego kontrola, propozycje modyfikacji mechanizmów zapewnienia jakości kształcenia. Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia ma także obowiązek przedstawiania Dyrektorowi Instytutu propozycji działań mających na celu podnoszenie jakości kształcenia oraz Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia corocznego sprawozdania z rezultatów oceny jakości kształcenia w Instytucie, a zatem co roku odbywa się posiedzenie Senatu PWSZ poświęcone tematowi jakości kształcenia.

Do zakresu kompetencji Kierunkowej Komisji ds. Jakości Kształcenia należy: analiza zgodności realizowanych na kierunku studiów efektów kształcenia z wymogami KRK, zbieranie dokumentacji potwierdzającej realizację założonych efektów kształcenia w ramach poszczególnych zajęć po każdym semestrze wraz z analizą realizacji efektów kształcenia zamieszczoną w sprawozdaniu przekazywanym Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, a także formułowanie wniosków dotyczących zmian efektów kształcenia oraz w zakresie zmian w programie kształcenia, przeprowadzanie statystycznej analizy wystawianych ocen na wybranych, bądź wszystkich realizowanych zajęciach w ramach kierunku studiów.

Nadzór nad pracami Komisji sprawuje Dyrektor Instytutu. Nadzór nad funkcjonowaniem Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia na poziomie ogólnouczelnianym sprawuje Rektor, natomiast na poziomie Instytutu Dyrektor.

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia obejmuje politykę i procedury zarządzania jakością; monitoring oraz okresowe przeglądy programów kształcenia wraz z analizą efektów kształcenia; ocenianie studentów; zapewnienie wysokiej jakości kadry dydaktycznej; zasoby do nauki i środki wsparcia dla studentów. Ponadto uwzględnia stosowane dobre praktyki i doświadczenia w zapewnieniu jakości kształcenia, a także opinie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. System ma na celu konieczność stałego monitorowania, analizowania, oceniania i

doskonalenia procesów dydaktycznych służących podnoszeniu jakości kształcenia, a także jest ważnym elementem programów kształcenia.

Procedury wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów *finanse i rachunkowość* pozwalają na systematyczne podnoszenie poziomu jakości kształcenia. Z przeprowadzonej analizy dokumentów wynika, iż z formalnego punktu widzenia istnieje system doskonalenia programów kształcenia, którego zadaniem jest dokonywanie analizy: użyteczności efektów kształcenia dla programu kształcenia na określonym poziomie i profilu kształcenia; planów studiów; poziomu zaangażowania przedstawicieli pracodawców w tworzenie programu kształcenia; zgodności zakładanych efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy przez interesariuszy zewnętrznych. Ponadto WSZJK zakłada weryfikację efektów kształcenia na każdym etapie. A zatem obowiązują procedury systemu doskonalenia programów kształcenia, w tym dokonywania zmian w planach studiów i programach kształcenia, które zatwierdzane przez Senat i Radę Instytutu podlegają opiniowaniu przez Instytutową i Kierunkową Komisję ds. Jakości Kształcenia, poprzedzone opinią od interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, w tym pracodawców oraz absolwentów. W ramach powyższej procedury analizie podlegają sylabusy przedmiotów pod względem uzyskiwanych efektów kształcenia, poziomu wymagań, zgodności z programem studiów oraz przejrzystości i wzajemnej spójności, a także współpraca z pracodawcami w zakresie doskonalenia treści programów studiów i optymalizacji efektów kształcenia, co umożliwia skoordynowanie procesów projektowania i dostosowywania programów kształcenia do potrzeb studentów i rynku pracy. Podstawą do wprowadzania zmian i modyfikacji programów kształcenia jest wprowadzona procedura sporządzania sprawozdania dotyczącego realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Procedury dotyczące procesu dyplomowania określają: zasady składania prac dyplomowych, przebiegu egzaminu dyplomowego, sposobu zgłaszania, zatwierdzania, ogłaszania i wyboru tematów prac dyplomowych, dokonywania recenzji. Z zapisu określonego w § 27 ust. 1 Regulaminu studiów wynika, iż Dyrektor Instytutu za zgodą Rady Instytutu może upoważnić do kierowania pracami dyplomowymi wykładowców posiadających „stopień naukowy magistra”, a zatem zasadne byłoby określenie tytułu zawodowy.

Z uzyskanych w toku wizytacji informacji wynika, iż na wizytowanym kierunku studiów nigdy nie skorzystano z powyższej możliwości, a zatem osoby z tytułem zawodowym magistra nie kierowały pracami dyplomowymi. W zakresie obowiązku sprawdzenia pracy dyplomowej przez system antyplagiatowy uzyskano informacje, iż obecnie trwają prace nad wdrożeniem systemu i zgodnie z przyjętym harmonogramem i Zarządzeniem Rektora nr 28/2015 z dn. 20.04.2015 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu antyplagiatowego określającego zasady funkcjonowania w Uczelni Akademickiego Systemu Archiwizacji Prac (ASAP) w roku akademickim 2015/2016 wszystkie obrony prac dyplomowych będą poprzedzone analizą pracy dyplomowej za pomocą programu antyplagiatowego.

Jednym z elementów proceduralnych systemu zapewnienia jakości kształcenia w ocenianej jednostce jest dokonywanie oceny nauczycieli akademickich zgodnie z Regulaminem zatwierdzonym Uchwałą Senatu nr 1 z dnia 17.01.2012 r. przez Komisję ds. Oceny Nauczycieli Akademickich. Zasady przeprowadzania ankietyzacji wśród studentów, pracowników oraz zasady hospitacji zajęć jako składowe WSZJK zostały sformułowane w Zarządzeniu Rektora nr 39/2013 z dn. 28.05.2013 r. ze zmianami określonymi w Zarządzeniu Rektora nr 6/2014 z dn. 22.01.2014 r. W zakresie wywiązywania się nauczycieli akademickich z obowiązków dydaktycznych uwzględnia się wyniki z hospitacji realizowanych zajęć oraz z ankietyzacji studentów.

Rozwiązania systemowe wskazują, iż ocena nauczycieli akademickich dokonywana przez studentów przeprowadzana jest w każdym roku akademickim obejmując wszystkich pracowników prowadzących zajęcia w Instytucie zatrudnionych na podstawie umowy o pracę oraz wybranych wykładowców prowadzących zajęcia dydaktyczne na podstawie umowy cywilno-prawnej np. umowy zlecenia, a zatem należy stwierdzić, iż WSZJK nie jest w tym zakresie kompleksowy, gdyż stosowana jest wybiórczość osób i zajęć podlegających ocenie, a zatem wskazane jest objęcie oceną wszystkich pracowników i zajęć bez względu na formę nawiązania stosunku pracy.

Za analizę danych uzyskanych w drodze ankietyzacji odpowiada Dyrektor Instytutu jako przewodniczący Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, w tym udostępnia je prowadzącym zajęcia. Wyniki ankietyzacji opracowywane są na koniec każdego roku akademickiego i podawane do wiadomości wszystkim osobom poddanym ankietyzacji. Ranking 10 najlepiej ocenionych wykładowców podawany jest studentom na tablicy ogłoszeń. Z wykładowcami, którzy osiągnęli najniższe wyniki ankietyzacji przeprowadzana jest przez dyrekturę Instytutu rozmowa, mająca na celu zwrócenie uwagi na elementy procesu dydaktycznego, które wymagają poprawy. Celem rozmowy jest także ustalenie kierunku rozwoju pracownika w obszarach podlegających ocenie, np. zgłoszenie nauczyciela akademickiego do udziału w konferencji metodycznej dotyczącej nauczania danego przedmiotu. Stosowanie w/w procedury potwierdziła dokumentacja oraz uzyskane w toku wizytacji informacje z zaznaczeniem, iż nie miały miejsca oceny negatywne skutkujące odsunięciem od zajęć lub rozwiązaniem stosunku pracy.

Hospitacje zajęć dydaktycznych przeprowadzane są u każdego pracownika raz na okres 2 lat przez Dyrektora Instytutu lub upoważnionego samodzielnego pracownika naukowego. W przypadku gdy ocena ostatniej hospitacji zajęć dydaktycznych jest negatywna lub opinie wyrażone przez większość ankietyzowanych wskazują na istotne nieprawidłowości w realizacji zajęć dydaktycznych, kolejna hospitację przeprowadza się nie później niż w okresie 1 roku od uzyskania tej oceny. Wizytacja zajęć dydaktycznych przez hospitującego odbywa się w sposób niezapowiedziany, w dowolnym terminie zajęć danego semestru. Hospitacja pozwala na kontrolę zgodności i terminowości realizowanych efektów kształcenia, w tym wykorzystywanych form i metod z założeniami określonymi w sylabusie przedmiotu. Aktualny wzór arkusza hospitacji zawiera miejsce na podpis osoby hospitowanej świadczący o zapoznaniu się hospitowanego pracownika z wynikami oceny, co więcej ze wskazaniem przez hospitującego pozytywnych i słabszych aspektów prowadzonych zajęć niezbędnych do uwzględnienia przez prowadzącego przedmiot. W związku z powyższym stwierdza się, iż przeprowadzane hospitacje obok bieżącej oceny procesu dydaktycznego mają za zadanie sformułowanie wniosków i zaleceń na przyszłość w celu dalszego podnoszenia jakości kształcenia. Ważnym elementem realizacji zadań w zakresie WSZJK po przeprowadzonych hospitacjach jest upowszechnianie wyników wraz z ich wykorzystaniem przy modyfikacji programu kształcenia.

W ramach działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, stanowiących podstawę doskonalenia programu kształcenia zgodnie z Zarządzeniem Rektora nr 9/2013 z dnia 19.02.2013 r. prowadzone jest monitorowanie losów zawodowych absolwentów; które przeprowadza się po 1, 3 i 5 latach od ukończenia studiów. Do wglądu Komisji przedstawiono dokumentację potwierdzającą stosowanie powyższej procedury. Wyniki ankiet wykorzystywane są do doskonalenia koncepcji kształcenia, tak aby była ona jak najbardziej dopasowana do rynku pracy. Wyniki ankiet dostępne są dla władz uczelni, dyrekcji poszczególnych instytutów oraz dla zainteresowanych studentów i pracodawców.

Instytut Humanistyczno – Ekonomiczny Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach systematycznie wprowadza procedury usprawniające zarządzanie kierunkiem, zgodnie z którymi za realizację procesu kształcenia odpowiada przed Dyrektorem Instytutu prowadzący zajęcia. Organem opiniodawczym i doradczym w sprawach kształcenia dla Dyrektora Instytutu są: Instytutowa Komisja ds. Jakości Kształcenia oraz Kierunkowa Komisja ds. Jakości Kształcenia, w których pracach uczestniczą przedstawiciele pracowników oraz studenci (z wyjątkiem Komisji Kierunkowej). Monitorowanie realizacji zadań jednostki odbywa się także na poziomie Uczelni, która wpływa na poprawę poziomu jakości kształcenia m.in. poprzez weryfikację i audyt realizowanych zadań Instytutu, w tym proponowanie i wdrażanie działań naprawczych i procedur dotyczących poprawy jakości kształcenia. Ponadto kwestie zapewnienia jakości kształcenia z poziomu Instytutu są przekazywane na poziom centralny Uczelni poprzez sprawozdawczość organów zajmujących się jakością kształcenia w Instytucie.

Zauważalne jest systematyzowanie i rozwijanie przedsięwzięć dotyczących budowania kultury jakości kształcenia. Uznać zatem należy, że jednostka aktywnie prowadzi działania w kierunku zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Ponadto

wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem, w tym podjęła prace mające na celu dokonywanie oceny efektów kształcenia, której wyniki będą stanowiły podstawę doskonalenia programu kształcenia - to jest efektów kształcenia, programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanych na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

System zapewnienia jakości kształcenia zarówno od strony organizacyjnej jak merytorycznej nie budzi zastrzeżeń; z wyjątkiem braku kompleksowego ujęcia w zakresie oceny pracowników prowadzących zajęcia w ramach umów cywilno-prawnych, oraz pracowników niebędących nauczycielami akademickimi np. administracja. Docelowo wskazane jest także określenie narzędzia w ramach systemu służącego do oceny stanu bazy dydaktycznej, środków wsparcia dla studentów oraz przepływu informacji o procesie kształcenia. Ponadto WSZJK pozwala na analizę efektów kształcenia, zawiera mechanizmy służące doskonaleniu programu kształcenia oraz uwzględnia oczekiwania rynku pracy. Podniesienie jakości i efektywności kształcenia, wraz z doskonaleniem WSZJK deklarowane jest w realizowanej Strategii rozwoju Uczelni.

Systemowe rozwiązania odpowiednio uwzględniają konieczność upowszechniania informacji dotyczących wyników monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektów kształcenia.

Na podstawie uzyskanych w toku wizytacji informacji oraz przedstawionej dokumentacji należy pozytywnie ocenić efektywność wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia m.in. w obszarze dotyczącym: uwzględniania informacji pozyskiwanych w ramach współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym przy tworzeniu i modyfikacji efektów kształcenia, opracowania systemu pomiaru efektów kształcenia. A zatem można stwierdzić, iż wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest przydatny do badania zgodności programu kształcenia na wizytowanym kierunku studiów i metod jego realizacji z założonymi efektami kształcenia a także z oczekiwaniami rynku pracy, co więcej okazuje się skuteczny w diagnozowaniu słabych stron programu, gdyż diagnozuje nieprawidłowości oraz wymusza działania mające na celu ich usunięcie. Efektywność WSZJK została jednak zachwiana w zakresie oceny administracji, zajęć i nauczycieli akademickich zatrudnianych na podstawie umów cywilno- prawnych, stanu bazy dydaktycznej i środków wsparcia studentów.

W wyniku dokonanej analizy oraz otrzymanych w toku wizytacji informacji należy stwierdzić, iż w Uczelni prawidłowo funkcjonuje system upowszechniania informacji dotyczących polityki pro jakościowej, wyników monitorowania jakości procesu kształcenia, w tym uzyskiwanych efektów kształcenia, a także wprowadzanych zmian. Dodatkowe źródło informacji stanowią konsultacje i dyżury. Opis efektów kształcenia kierunkowych oraz przedmiotowych, w tym sylabusy przedmiotów oraz opis systemu ich oceny, są dostępne nauczycielom akademickim i studentom w Sekretariacie Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego. Ponadto studenci w ramach zajęć otrzymują informacje dotyczące sylabusu zawierającego opis efektów kształcenia, liczbę punktów ECTS, formy zaliczenia przedmiotu oraz szczegółowe wskazanie literatury przedmiotu. Aktualne i pełne informacje o ofercie dydaktycznej, jakości kształcenia oraz poziomie wykształcenia absolwentów są ogólnie dostępne dla wszystkich zainteresowanych tj. kandydatów na studia, studentów, pracodawców, nauczycieli akademickich oraz całego środowiska naukowego. Informacje dotyczące poszczególnych studentów i wykładowców, takie jak np. wyniki ankietyzacji udostępniane są jedynie osobom zainteresowanym, gdyż ankietyzacja będąca elementem mobilizującym pracowników do poprawy jakości kształcenia jest anonimowa, a wyniki są poufne.

Informacje na temat kształcenia tj. efektach kształcenia, planach zajęć, terminach sesji, a także sprawach organizacyjnych są udostępniane studentom poprzez stronę internetową i zamieszczanie w gablotach budynku.

8.2).

W procesie zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* uczestniczą zarówno interesariusze wewnętrzni: studenci, kadra dydaktyczna ocenianego kierunku, organy kolegialne i jednoosobowe Uczelni, jak i interesariusze zewnętrzni. Przedstawiciele studentów oraz nauczycieli akademickich, jako członkowie Rady Instytutu oraz

Instytutowej Komisji ds. Jakości Kształcenia biorą udział w procesie tworzenia i modyfikacji programów kształcenia, w tym kierunkowych efektów kształcenia, a także poprzez posiedzenia, podczas których omawia się sposoby realizacji założonych efektów kształcenia i ich weryfikacji w ramach poszczególnych przedmiotów oraz prowadzi dyskusje dotyczące doskonalenia procesu dydaktycznego. Istotnym elementem procesu weryfikacji efektów kształcenia jest procedura ankietowania studentów dotycząca realizowanego procesu dydaktycznego.

Jak już wspomniano w celu wypracowania optymalnej koncepcji rozwoju kierunku, a także mając na uwadze zapewnianie wysokiej jakości kształcenia powołano Kierunkową Komisję ds. Jakości Kształcenia. W skład komisji uczelnianej i instytutowej włączono przedstawicieli studentów. Ze względu na charakter prac prowadzonych w komisji kierunkowej również zalecane jest włączenie w jej skład studenta celem pełniejszego udziału tej grupy interesariuszy w procesie zapewniania jakości kształcenia.

Studenci stanowią minimum 20% udziału w składzie Senatu oraz Rady Instytutu. Członkowie tych gremiów określają swoje zaangażowanie w ich prace za aktywne, jednak skupiające się bardziej na ogóle spraw studenckich, w mniejszym stopniu w odniesieniu do kwestii związanych z dydaktyką czy zapewnianiem jakości.

Studenci uczestniczą w procesie zapewniania jakości kształcenia poprzez udział w badaniu ankietowym na temat zajęć dydaktycznych. Ankietyzacja odbywa się corocznie, po zakończeniu zajęć, i obejmuje wszystkich nauczycieli zatrudnionych na umowę o pracę oraz wybranych nauczycieli zatrudnionych w ramach umowy – zlecenie. Zalecane jest objęcie ankietyzacją wszystkich nauczycieli akademickich w celu umożliwienia studentom kompleksowej oceny, wydaje się, że forma zatrudnienia nie powinna być czynnikiem wpływającym ten aspekt.

Studenci nie brali udziału w budowie narzędzia ankiety – jednak konstrukcję kwestionariusza ankiety oceniają pozytywnie. Ankieta składa się z 11 pytań zamkniętych (obejmujących pytania o organizację zajęć, zapoznanie studentów z efektami kształcenia, formą zaliczenia, sposób prowadzenia zajęć i komunikację z nauczycielem, dostępność nauczyciela na konsultacjach, treści kształcenia i ich powiązanie z praktyką). Dodatkowo studenci mogą ocenić swoją frekwencję na zajęciach i w pytaniu otwartym wskazać inne uwagi. Wyniki ankiet są przedstawiane na posiedzeniu organów kolegialnych, a ranking 10 najlepiej ocenianych nauczycieli zostaje wywieszony na tablicy informacyjnej. Wobec nauczycieli najslabiej ocenionych podejmowane są działania mobilizujące – np. skierowanie na szkolenie metodologiczne. Studenci odnoszą się pozytywnie do kwestii ankietyzacji i jej skuteczności. W ich ocenie pozwala ona na wykrycie nieprawidłowości i wdrożenie działań naprawczych. Wskazują jednocześnie, iż nie czują potrzeby otrzymywania pełnego raportu z ankietyzacji.

Podczas spotkania z ZO PKA studenci ocenili przyjęte rozwiązania w ramach systemu zapewniania jakości. Stwierdzili, że jest on adekwatny do specyfiki kierunku i Uczni. Nie czują potrzeby większego zaangażowania się w działalność na rzecz jakości kształcenia – wskazując na dobre relacje z władzami Instytutu, jak również na to, iż z ich punktu widzenia jest to raczej zadanie samorządu studenckiego.

Jeśli chodzi o udział interesariuszy zewnętrznych w procesie budowania kultury jakości, to jest on zapewniony poprzez zwiększenie udziału praktyków w procesie dydaktycznym, w tym także pracodawców, a także za pośrednictwem Konwentu Uczelni, w którego składzie osobowym zasiadają przedstawiciele pracodawców. Konwent Uczelni jest organem o charakterze doradczym umożliwiającym włączenie absolwentów i interesariuszy zewnętrznych w proces zarządzania Uczelnią. Składa się z 12 członków, przedstawicieli organów samorządu terytorialnego, organizacji pracodawców, przedsiębiorców i instytucji finansowych.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie budowania kultury jakości jest zapewniony także za pośrednictwem absolwentów poprzez procedurę monitorowania karier zawodowych absolwentów. Do wglądu Komisji przedstawiono dokumentację potwierdzającą stosowanie w/w procedury. A zatem Uczelnia stwarza możliwości interesariuszom przedstawienia propozycji dotyczących różnych rozwiązań oraz zgłoszenia uwag, w tym buduje kulturę jakości kształcenia.

Podczas poprzedniej oceny jakości kształcenia na wizytowanym kierunku (Uchwała PKA nr 363/2010 z dnia 29 kwietnia 2010 roku) nie wskazano zaleceń odnoszących się do opracowania i wdrożenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Kierunek nie był również dotychczas oceniany przez zagraniczną instytucję akredytującą.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność między-narodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	nie oceniano	+/-	+
umiejętności	+	+	+/-	nie oceniano	+/-	+
kompetencje społeczne	+	+	+	nie oceniano	+-	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- - nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Władze Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach stworzyły prawidłowe ramy funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, które generalnie odnoszą się do funkcjonowania całej Uczelni, ale zostały również uszczegółowione na poziomie Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego. Zapewnienie wysokiej jakości kształcenia stanowi priorytetowy cel ocenianej szkoły wyższej, który został wyeksponowany w strategii rozwoju Uczelni na lata 2012 – 2020. System zagwarantowania wysokiej jakości kształcenia w wizytowanym Instytucie obejmuje wszystkie istotne elementy, w szczególności: weryfikację programów kształcenia, ocenę nauczycieli akademickich, hospitacje zajęć, ocenę warunków prowadzenia zajęć dydaktycznych. Zespołowi Oceniającemu PKA udostępniono podczas wizytacji szereg dokumentów potwierdzających nie tylko stworzenie, ale również praktyczne wdrożenie systemu potwierdzania jakości kształcenia. Przesłanką świadczącą o prawidłowym funkcjonowaniu Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia jest również przyznanie uprawnień Instytutowi Humanistyczno – Ekonomicznemu (decyzją Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30.06.2015 r.) do prowadzenia kształcenia na kierunku *ekonomia*, na studiach II stopnia o profilu praktycznym.

8.2) W procesie zapewniania jakości kształcenia i budowy kultury jakości uczestniczą interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni. Ci ostatni partycypują w tworzeniu i opiniowaniu koncepcji kształcenia za pośrednictwem Konwentu Uczelni, w którego składzie osobowym zasiada 12 członków, przedstawicieli organów samorządu terytorialnego, organizacji pracodawców, przedsiębiorców i instytucji finansowych. Z kolei studenci mają zapewnioną możliwość uczestniczenia w wewnętrznym systemie zapewniania jakości kształcenia. Posiadają swoich przedstawicieli w większości gremiów koncentrujących swoje prace w tym obszarze. Podstawową formą uczestnictwa studentów jest udział w badaniach ankietowych. Studenci oceniają przyjęte rozwiązania za efektywne i adekwatne do ich potrzeb.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1	Koncepcja rozwoju kierunku			X		
2	Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	Program studiów		X			
4	Zasoby kadrowe		X			
5	Infrastruktura dydaktyczna		X			
6	Prowadzenie badań naukowych	nie oceniano				
7	System wsparcia studentów w procesie uczenia się			X		
8	Wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Podsumowanie:

Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku *finanse i rachunkowość* wyrasta z misji i założeń strategicznych Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. prof. Edwarda F. Szczepanika w Suwałkach. Władze Uczelni i Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego stworzyły studentom odpowiednie warunki, które umożliwiają osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. W opracowaniu programu studiów uczestniczyli interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni. Do silnych stron Instytutu zaliczyć należy kadrę dysponującą bogatym doświadczeniem naukowo-dydaktycznym. Ponadto niewielka liczba studentów wizytowanego kierunku (151 stacjonarnych i 75 niestacjonarnych) umożliwia bliski kontakt z prowadzącymi zajęcia, a także daje szansę na kompleksowe monitorowanie efektów uczenia się i poświęcanie czasu studentom wymagającym większego nakładu pracy dydaktycznej i wychowawczej. Również infrastruktura dydaktyczna pozwala na osiąganie zakładanych efektów kształcenia. W PWSZ Suwałki stworzono dobre warunki do wdrażania systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia w oparciu o wymogi KRK.

Zalecenia:

1. Władze Uczelni i Instytutu Humanistyczno-Ekonomicznego powinny dopracować strategię rozwoju Instytutu, która byłaby koherentna ze strategią rozwoju PWSZ. Ostatnio opracowany roboczy dokument pt. „Strategia Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego PWSZ w Suwałkach na lata 2015 – 2020” jest zbyt lakoniczny i nie został przyjęty stosowną uchwałą. W dokumencie tym należy zdecydowanie więcej miejsca poświęcić czynnikom determinującym stabilność kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*, innowacyjności kształcenia oraz możliwościom poprawy dotychczasowych wyników rekrutacyjnych. Władze Instytutu powinny zaproponować działania na rzecz zwiększenia skuteczności dotychczasowych działań rekrutacyjnych, ponieważ

utrzymanie obecnych poziomów naboru nie gwarantuje zachowania ciągłości kształcenia, w szczególności na studiach niestacjonarnych.

2. W „Strategii Instytutu Humanistyczno – Ekonomicznego PWSZ w Suwałkach na lata 2015 – 2020” należy zaproponować działania na rzecz podniesienia stopnia różnorodności i innowacyjności oferty dydaktycznej w ramach ocenianego kierunku studiów. Błędem jest oferowanie studentom tylko jednej specjalności „Rachunkowość w przedsiębiorstwie”. Wzbogacenie oferty dydaktycznej o kolejną specjalność np. z zakresu bankowości, systemów podatkowych lub innej specjalistycznej problematyki z zakresu finansów jest zadaniem pilnym. Działanie to przede wszystkim uatrakcyjniłoby studia oraz zapewniłoby studentom szerszą paletę przedmiotów do wyboru w ramach alternatywnych specjalności. Jest to tym bardziej istotne, że dotychczas prowadzona specjalność ma tradycyjny charakter i funkcjonuje na bazie standardowych programów i metod nauczania.

3. Uczelnia powinna dążyć do pozyskiwania kadry naukowej, w tym szczególnie samodzielnych pracowników naukowych, którzy byliby zatrudnieni w PWSZ jako podstawowym miejscu pracy. Obecnie spośród 132 pracowników zatrudnionych w Uczelni w ramach umowy o pracę, tylko dla 44 osób (33,3%) PWSZ w Suwałkach stanowi podstawowe miejsce pracy. Z kolei spośród 21 nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku *finanse i rachunkowość* PWSZ stanowi podstawowe miejsce pracy tylko dla 9 wykładowców (42,9%). W przypadku osób tworzących minimum kadrowe relacja ta wynosi 3 do 9, czyli 33,3%. Przytoczone wskaźniki powinny być sukcesywnie podnoszone.

4. Ocenie jakości prowadzonych zajęć na podstawie badań ankietowych studentów powinni podlegać nie tylko pracownicy etatowi, ale również nauczyciele akademicki prowadzący wykłady, ćwiczenia, laboratoria i seminaria w ramach umów cywilno-prawnych. Wskazane jest zatem objęcie oceną wszystkich pracowników i zajęć bez względu na formę nawiązania stosunku pracy.

5. W trakcie wizytacji stwierdzono, że część wykładowców nie korzysta ze specjalistycznego oprogramowania statystycznego, ekonometrycznego i finansowo-księgowego (wyjątek stanowi arkusz kalkulacyjny MS Excel i program „Mała księgowość 2014”). Wobec powyższego niezbędny jest dalszy sukcesywny zakup demonstracyjnych wersji pakietów finansowo-księgowych i ich wykorzystanie w dydaktyce.

6. Na wizytowanym kierunku *finanse i rachunkowość* (profil ogólnoakademicki, studia I stopnia) studenci odbywają praktyki zawodowe w czterotygodniowym wymiarze. Uczelnia zapewniła niezbędną spójność programu i wymiaru praktyk studenckich, terminu ich realizacji oraz doboru miejsc, w których się odbywają z celami i efektami kształcenia określonymi dla tych praktyk. Wprowadzono także system kontroli i zaliczania praktyk stwarzający możliwość nabycia przez studentów umiejętności praktycznych. Uchybieniem jest jednak to, że nie opracowano sylabusu dla praktyk zawodowych. Ponadto w związku z nieodległą koniecznością przejścia na profil praktyczny kwestia organizacji trzymiesięcznych praktyk zawodowych powinna już obecnie stanowić przedmiot prac i analiz władz Instytutu i Uczelni. Jest to tym bardziej istotne, że pozyskanie podmiotów zapewniających odpowiednie miejsca do organizacji praktyk zawodowych jest relatywnie trudnym wyzwaniem.

7. Wypracowanie i wdrożenie lepszego systemu archiwizacji prac etapowych, potwierdzającego osiągnięcie deklarowanych efektów kształcenia. Prace powinny być przechowywane przez dany cykl kształcenia, odpowiednio opisane i skatalogowane w taki sposób aby umożliwić sprawną ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych przedmiotowych efektów kształcenia.

8) System wsparcia studentów w procesie studiów i osobistego rozwoju wymaga korekty. Uczelnia pobiera niezgodnie z prawem opłaty za kształcenie na drugim kierunku studiów w formie stacjonarnej. Regulamin pomocy materialnej zawiera zapisy budzące zastrzeżenia Zespołu Oceniającego PKA. Zaleca się również podjęcie przez Uczelnię działań zmierzających do dostosowania od nowego roku akademickiego Regulaminu przyznawania pomocy materialnej do przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Kodeksu postępowania administracyjnego. Również Biuro Karier wykazuje niski stopień zaangażowania na rzecz wspierania studentów we wchodzeniu na rynek pracy.

9) Zasadne jest podjęcie szerszych działań, głównie o charakterze informacyjnym, w celu zwiększenia umiędzynarodowienia kształcenia. Działania związane z mobilnością studentów wskazują na niewielkie wykorzystanie możliwości wyjazdów i całkowity brak przyjazdów z zagranicy. Studenci nie uczestniczą w programach wymiany międzynarodowej i krajowej oraz posiadają znikomą wiedzę w tym zakresie. Położenie geograficzne Suwałk w bezpośrednim sąsiedztwie Litwy, Białorusi i Rosji (Obwód Kaliningradzki) powinno stanowić impuls do nadania PWSZ w przyszłości transgranicznego charakteru. Jej oferta dydaktyczna mogłaby być adresowana między innymi do osób polskiego pochodzenia.